

**YRITTÄJYYSKASVATUSPÄIVÄT
PORISSA 24.-25.9.2015**

**YKTT 2015 PROCEEDINGS
Book of Abstract
Abstraktikirja**

**YKTT 2015 Enterprise Education Conference
in Pori**

YKTT2015 Yrittäjyyskasvatuspäivät / Enterprise Education Conference

© 2015

University of Turku, School of Economics, Pori Unit

University Consortium of Pori

Pohjoisranta 11

28100 Pori

FINLAND

e-mail:yktt2015@utu.fi

internet:www.ucpori.fi/yktt2015

ISBN 978-952-249-452-8

Table of contents

THE QUO VADIS OF SCIENCE-BASED ENTREPRENEURSHIP EDUCATION: THE COMPARISON OF THE RESEARCH- AND APPLIED SCIENCES UNIVERSITIES.....6 Matthijs Hammer, Peter van der Sijde, Ari-Pekka Kainu & Kari Laine	6
YRITTÄJYYSKASVATUS AMMATILLISEN OPETTAJAKOULUTKSEN OPETUSSUUNNITELMASSA – TAPAUSTUTKIMUS HAMK AMMATILISESSA OPETTAJAKOULUTUKSESSA.....7 Heikki Hannula	7
THE ROLE OF THE UNIVERSTIY IN SUPPORTING TEACHERS IN GENERAL EDUCATION TO DEVELOP WORK RELATED AND ENTREPRENEURIAL LEARNING.....8 Lenita Hietanen & Essi Kesälähti	8
GASELLITARINOITA AALTO START-UP CENTERISSTÄ.....9 Outi Hägg & Pertti Kiuru	9
“YHDESSÄ OPIEN TEEMME ROHKEAA JA POREILEVAA YRITTÄJYYTTÄ STADIIN” HELSINGIN YRITTÄJYYSKASVATUKSEN OHJELMA.....10 Outi Hägg & Marju Silander	10
REHTORIT SEKÄ PERUS-JA TOISEN ASTEEN OPPILATOSTEN YRITTÄJYYSKASVATUS.....11 Minna Hämäläinen, Elena Ruskovaara & Timo Pihkala	11
OPETTAJAN YRITTÄJYYSMITTARISTON RAKENTUMINEN JA SEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....12 Minna Hämäläinen, Elena Ruskovaara, Timo Pihkala, Sanna Joensuu-Salo, Kirsti Sorama, Elina Varamäki, Heikki Hannula & Jyri Hänninen	12
YRITTÄJYYSAIKOMUSTEN MUUTOS VALMISTUMISEN JÄLKEEN AMMATILISELLA TOISELLA ASTEELLA.....13 Sanna Joensuu-Salo, Elina Varamäki ja Anmari Viljama	13
OSAAMISEN SIIRTYMINEN OMISTAJAN VAHDOKSESSA.....14 Taina Järvi	14
YRITYSPELI TEKNIKAN KOULUTKSEN YRITYSTALOUDEN OPETUKSEN PEDAGOGISENA MENETELMÄNÄ.....15 Marja-Liisa Kaakko & Kaija Arhio	15
PAJAT JA KILPAILUT – YRITTÄJYYSKASVATUSTA JA INNOVAATIOPEDAGOGIIKKA.....16 Niko Kadelin & Teppo Lundell	16

EXCELLENCE IN ACTION.....	17
Jaana Kallio-Gerlander, Sari Asteljoki, Katja Repo & Jari Leppihalme	
NUORTEN YRITTÄJYYDEN STARTTIPAJA.....	18
Maisa Kantanen	
KESKUSKAMPUKEN HUB, OPISKELIJALÄHTÖISTÄ TOIMINTAA LAHES.....	19
Lotta Koivula & Tapio Kari	
INTERPROFESSIONAALINEN HYVINVOINTIYRITTÄJYYSKOULUTUS -PILOTIN ENSIMMÄISEN VUODEN OPETUKSET.....	20
UM Koivula	
HYRRÄT-HANKKEESTA REITTEJÄ HYVINVOINTIALAN YRITTÄJYYTEEN.....	21
Sirikka-Liisa Kolehmainen	
YRITTÄJYYSKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA VAATIVASSA ERITYISOPETUKSESSA.....	22
Sirpa Koskinen	
PALVELUOSAAMISTA YRITTÄJÄMÄISTÄ ASENNETTA PROJEKTIOPPIMISELLA.....	23
Mika Kylänen, Lotta Koivula & Jussi Mozo	
ASiantuntijaverkoston toiminta ja kehitys.....	24
Eija Lehmonen	
ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN VOCATIONAL EDUCATION. TEACHER TRAINING THROUGH THE CHANGE LABORATORY.....	25
Daniele Morselli & Max Costa	
YRITTÄJYYSKASVATUKSEN ERILAISET TAVOITTEET JA NIIDEN MITTAAMINEN.....	27
Lenita Nieminen & Ulla Hytti	
YRITTÄJYYTTÄ TUKEVA ALUEELLINEN ARVOVERKKO.....	28
Tarja Nieminen	
TEELING WHISKEY COMPANY: A TRADITION OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP AND WHISKEY DISTILLING.....	29
Colm O’Gorman, Martina Brophy & Eric Clinton	
“THE PRINCIPALS”, TEACHERS’ AND STUDENTS’ PERCEPTION OF SCHOOL AND ENTREPRENEURSHIP EDUCATION”.....	30
Auli Ojala	
SOSIONOMIOPISKELIJAT YRITYSKYLÄOHJAAJINA: “YRITYSKYLÄN PYÖRITTÄMINEN OLI MEIDÄN YRITYKSEMME”.....	31
Jaana Ruoho	

HYVÄT KORTIT –HANKE YRITTÄJÄMÄISEN OPPIMISEN YMPÄRISTÖNÄ. HÄMMENNYKSESTÄ HYÖDYLLISEEN TYÖELÄMÄÄN.....	32
Tarja Römer-Paakkanen	
OPETTAJIEN JA OPPILAIKEN TOIMINTA YHTEISTYÖKUMPPANIEN KANSSA....	33
Kaarina Sommarström	
HENKILÖKUNNAN NÄKEMYKSIÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN EDELTYKSIÄ YLIOPISTOSSA.....	34
Sanna Suomalainen & Hanna Laalo	
DRAMA AS A LEARNING METHOD TO DEVELOP INNOVATION COMPETENCE.....	35
Maija Suonpää & Johanna Vuori	
“OPPIKOHAN TÄS NYT SIIS MITÄ”-OPETTAJAIKENTITEETIN RAKENTUMISEEN LIITTYVÄT TUNTEET YRITTÄJYYSKASVATUKSESSA AMMATILISESSA OPETTAJAKOULUTUKSESSA.....	36
Annukka Tapani, Harri Kukkonen & Heidi Lehtonen	
AN ETHNOGRAPHIC EXPLORATION OF THE GOOGLE SUMMER OF CODE: FOLLOWING SIX STUDENTS CONTRIBUTING TO THE OPENSTACK OPEN- SOURCE COMMUNITY.....	37
Jose Teixeira	
PERHEKASVATUKSESTA PERHEYRITTÄJYYTEEN.....	39
Minna Tunkkari-Eskelinen	
YRITTÄJYYDEN ESTEISTÄ INNOSTAMISEN POLUILLE AMMATTIKORKEAKOULUYMPÄRISTÖSSÄ; YRITTÄJYYDEN MYYTTIKESTEISTÄ PALVELULUPAUKSIA.....	40
Minna Tunkkari-Eskelinen & Aino Lepänjuuri	
YRITTÄJYYSPOLUT JAMK:SSA; AMK- JA YAMK-TUTKINTORAKENTEISSA ON TILA OMALLE YRITTÄJYYDELLE.....	41
Minna Tunkkari-Eskelinen ja Juha Hautanen	

**THE QUO VADIA OF SCIENCE-BASED ENTREPRENEURSHIP EDUCATION;
THE COMPARISON OF THE RESEARCH- AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITIES**

Matthijs Hammer, Saxion University of Applied Sciences & Delft University of Technology,
Peter van der Sijde, Free University of Amsterdam,
Ari-Pekka Kainu & Kari Laine, Satakunta University of Applied Sciences

Case

Abstract

Since the publication of Shane and Venkataraman's paper (2000) of 'The promise of entrepreneurship as a field of research', many scholars fostered this phenomenon. Even more practitioners and teachers, as well as professors, employed the gained insights and knowledge to enable society and students to benefit. Bridging research results and society needs, universities prime students for their professional future. This case-based study provides an insight on how universities shaped this development. The cases imply a research university as well as universities of applied sciences in two leading European countries in the field of science-based entrepreneurship education. It discloses how universities design their programs on science-based entrepreneurship. The paper sheds light on the mechanisms used as well as the development of the topic of entrepreneurship. Results show that important lessons can be learned. Next to the differences and similarities, challenging developments revealed. Predominantly there is a trend for an innovation approach in all cases studied. Furthermore recommendations are given for future initiatives. From the routes travelled, a 'quo vadis' of entrepreneurship education is developed in the field of science-based entrepreneurship.

Keywords: higher education, curriculum design, science-based entrepreneurship

YRITTÄJYYSKASVATUS AMMATILLISEN OPETTAJANKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMASSA – TAPAUSTUTKIMUS HAMK AMMATILISESSA OPETTAJAKORKEAKOULUSSA

Heikki Hannula, Hämeen ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Väitöskirjasuunnitelma

Abstrakti

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on vastata pääkysymyksen: Miten ammatillisten opettajaopiskelijoiden yrittäjyyskasvatusosaamista voidaan kehittää opetussuunnitelman avulla? Toisena tavoitteena tiedon tuottamisen lisäksi, on kehittää ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaa toimintatutkimuksellisen otteen avulla.

Tutkimuksen pohjana on suunnitelma ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmien kehittämisestä yrittäjyyskasvatukselle asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Suunnittelun tueksi vuonna 2010 tutkittiin ammatillisten opettajakorkeakoulujen sen hetkiset opetussuunnitelmat ja niiden tarjoamat mahdollisuudet yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta. Syksyllä 2011 tutkittiin opettajankouluttajien toimintaa erityisesti yrittäjyyskasvatuksen edistämisen näkökulmasta. Toimintaa kehittäviksi interventioiksi suunniteltiin kaksi pilottikokeilua, joista ensimmäisessä kehitettiin opetussuunnitelmaan liittyvää toteutusta entistä yrittäjämäisempään suuntaan. Toisessa kokeilussa tutkittiin opetussuunnitelmaan integroitujen yrittäjyyskasvatustavoitteiden toteutumista kahdessa opiskelijaryhmässä. Molemmissa kokeiluissa tieto syntyi havainnoitavana olleesta toiminnasta. Havainnot peilattiin asetettuihin tavoitteisiin ja niiden merkityksiä analysoitiin ja refleктоitiin.

Keskeisenä tuloksena voidaan pitää vahvistusta sille ajatukselle, että ammatillisessa opettajankoulutuksessa, yrittäjyyskasvatustavoitteet on kirjoitettava opetussuunnitelmaan. Jos näin ei tehdä, niin pelkät suulliset suunnitelmat ja puheet jäävät helposti toteutumatta. Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta myös, että opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista kuvaavat lauseet ja virkkeet tulee kirjoittaa yrittäjyyteen liitettävää osaamista kuvaaviksi. Niiden tulee myös olla linjassa sekä keskenään että organisaation strategioiden ja muiden tavoitteiden kanssa. Lisäksi opetussuunnitelman menetelmäratkaisuja ohjaavat virkkeet tulee kirjoittaa siten, että ne tukevat yrittäjämäistä toimintaa. Tutkimus osoittaa yhtäältä, että menetelmällisillä ratkaisulla on suuri merkitys yrittäjämäisen käyttäytymisen oppimisessa ja toisaalta opetussuunnitelmaan kirjoitetuilla tavoitelauseilla on mahdollista ohjata opetuksen toteutusta ja vaikuttaa myös oppimistuloksiin.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatusosaaminen, yrittäjämäisyys, ammatillinen opettajankoulutus, opetussuunnitelma, toimintatutkimus.

THE ROLE OF THE UNIVERSITY IN SUPPORTING TEACHERS IN GENERAL EDUCATION TO DEVELOP WORK RELATED AND ENTREPRENEURIAL LEARNING

Lenita Hietanen & Essi Kesälähti, Faculty of Education, University of Lapland

Research paper

Abstract

For a number of years, in several policy programs, entrepreneurship education has been recommended as a core part of the entire educational system in many European countries. Additionally, there are recommendations that teachers should pay more attention to the needs of general work life. However, teachers in general education have manifested their capabilities insufficient to include, for example, entrepreneurship in their daily practices. On the other hand, interaction with the surrounding society is universities' third mission, in addition to the missions of education and research. This paper delivers one model of collaboration between one university and some comprehensive and upper secondary schools. The focus is on developing teachers' interpretations, definitions, and implementations of work life and entrepreneurial activities in their learning environments. It is common that experts at the universities share findings from previous research in lessons or workshops to teachers who participate development projects. The novelty of the present study is that the interventions were developed by the teachers themselves and carried out in their workplaces as part of their daily practices.

Design-based research (DBR) was used as a method because in this case, both theoretical interpretations and practical interventions were presupposed to manifest themselves in new, unknown ways. DBR includes a cycle of practical phases, evaluations, new plans, and developing an understanding about the phenomena that encouraged the authors to exploit the method in this case. In the present paper, teachers' common understanding about work life and entrepreneurship was a starting point for the theoretical definition. As practical phases, findings through the content analysis of teachers' reports concerning each intervention were shared. Evaluation was done through teachers' individual and common self-evaluation, and by the university lecturer's (one of the author's) conference presentations.

Unlike in some previous definitions and implementations, the teachers defined work life and entrepreneurship from an "educational" approach, noticing their learners' diversity and equality as the main principles and the features of work life and entrepreneurship based on these. DBR offered an appropriate methodological frame to various interpretations and interventions. However, the conference presentations, as essential parts of DBR cycles, were challenging to schedule to give timely an essential feedback for each phase in the process.

Keywords: interaction between university and schools, teachers in general education, work life approach, entrepreneurial approach, development, design-based research

GASELLITARINOITA AALTO START-UP CENTERISTÄ

Outi Hägg ja Pertti Kiuru, Aalto-yliopisto

Case

Abstrakti

Aalto Start-Up Center yrityshautomon toiminta käynnistyi Helsingin kauppakorkeakoulussa vuonna 1997 ja vuonna 2009 siihen liitettiin Taideteollisen korkeakoulun yrityshautomo Arabus. Kun Aalto-yliopisto aloitti toimintansa vuoden 2010 alussa, nimeksi vakiintui Aalto Start-Up Center. Hautomoon on vuoden 2014 loppuun mennessä tullut 460 yritystä. Alumniyrityksistä viisi prosenttia eli 9 yritystä oli vuosien 2010-2013 seurantatutkimuksessa ns. aikuisia gaselleja, jotka kasvoivat kannattavasti täyttäen samalla aikuisille gaselleille asetetun kokoehdon. Tämän tutkimuksen 12 yritystä ovat jossain kehitysvaiheessaan olleet hautomossa ja tulleet luokitelluksi myös nopeasti kasvaviksi yrityksiksi. Nämä yritykset ovat luoneet lähes 1500 työpaikkaa ja niiden yhteenlaskettu liikevaihto on yli 234 miljoonaa euroa.

Yrityksistä Rovio Entertainment on noussut henkilöstömäärällä mitattuna suuryritysluokkaan työllistäen yli 700 henkilöä. Keskisuuria yrityksiä (henkilöstömäärä 50-249) aineistosta löytyy kuusi eli Blue Media, Fondia, Frozenbyte, Futurice, Global Intelligence Alliance Group ja Sininen Meteoriitti. Loput viisi yritystä Estime, Footbalance Systems, PTCServices, Santelo ja Zipipop ovat vielä pieniä alle 50 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yritysten toimialat vaihtelevat Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotannosta muuhun liikkeenjohdon konsultointiin. Yksi yrityksistä harjoittaa teollista lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden tuotantoa. Yrityksen toimialoja ovat ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus, muu liikkeenjohdon konsultointi, mainostoimistot, lakiasiaintoimistot ja tietokonepelien kustantaminen.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on antaa virikkeitä nuorten innovatiivisten yritysten kehityksestä kiinnostuneille ja rohkaista toimimaan yrittäjämäisesti. Aalto-yliopiston Start-Up Centerin alumniyritykset esittivät toiveen hakea tutkimuksellisin keinoin uutta tietoa liiketoiminnan kehittämistä ja yritysten kasvun tukemisesta. Keskusteluissa on todettu, että yrittäjät oppivat parhaiten toisiltaan ja käyttävät mieluusti muita yrittäjiä roolimalleinaan. Tunnusomaista kaikille yrityksille on niiden päätuotteiden ja palvelujen perustuminen yrittäjien ja henkilöstön vankkaan ammattiosaamiseen. Yrittäjät uskovat omaan tekemiseen ja ovat valmiita kyseenalaistamaan aikaisemmin omaksutut toimintatavat. He ovat osittain luoneet hautomon kautta vahvoja verkostoja ja yhteistyötä. Yrittäjämäinen toimintatapa on heidän tavaramerkkinsä. Kaikissa tarinoissa korostuvat monet yrittäjäyyskasvatuksen kannalta tärkeät seikat. Ne suorastaan pursuvat yrittäjämäistä asennetta ja toimintatapaa ja erityisesti uskoa omaan tekemiseen, jota vielä vahvistaa hautomokollektiivin toimintaympäristö. Tarinoista huokuu myös tekemällä oppimisen merkitys, johon kytkeytyy valppaus toimintaympäristön muutoksiin ja kyvykkyys reagoida niihin.

Avainsanat: yrittäjäyys, yrityshautomo, kasvu ja menestys, gasellit

”YHDESSÄ OPIEN TEEMME ROHKEAA JA POREILEVAA YRITTÄVYYTTÄ STADIIN” HELSINGIN YRITTÄJYYSKASVATUKSEN OHJELMA

Outi Hägg, Aalto-yliopisto & Marju Silander, Yrittäjänaiset

Case

Abstrakti

”Yhdessä oppien teemme rohkeaa ja poreilevaa yrittäjyyttä Stadiin”, Helsingin yrittäjyyskasvatuksen ohjelma on Helsingin kaupungin, oppilaitosten ja elinkeinoelämän sekä muiden sidosryhmien yhteinen näkemys yrittäjyyskasvatuksen kehittämistä. Yrittäjyyskasvatuksen lähtökohtana on oppija, joka rakentaa omaa unelmatulevaisuuttaan ja hankkii yrittäjämäisesti osaamista sen toteuttamiseen.

Helsingin yrittäjyyskasvatuksen ohjelman visiona on *tehdä yhdessä oppien rohkeaa ja poreilevaa yrittäjyyttä Stadiin*. Ohjelman yhteisinä tavoitteina ovat: yrittäjyyden juurruttaminen oppilaitosten toimintakulttuuriin, yhteistyön vahvistaminen, laaja-alaisen osaamisen, yrittäjämäisen oppimisen kehittäminen ja työelämä- ja yrittäjyysosaamiseen valmentaminen. Tavoitteiden avulla rakennetaan yhtenäistä yrittäjyyskasvatuksen ehjää polkua perusopetuksesta korkea-asteelle. Ohjelma on laadittu johtamisen tueksi ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen ohjenuoraksi oppilaitoksissa. Yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen tavoitteena on, että jokainen oppilaitos asettaa omat kehittämisen painopisteet ohjelmassa esiteltävän yrittäjyyskasvatuksen PUU-mallin (Hägg & Peltonen 2013, EnTree-model®) avulla. Yrittäjyyskasvatuksen ohjelma on osa laajempaa strategista kehittämistä. Ohjelmaan on konkretisoitu oppilaitosten näkökulmasta Helsingin kaupungin tavoite olla Suomen yritysmönteisin kaupunki vuonna 2016.

Ohjelman jalkauttamista on toteutettu ja toteutetaan rehtoreille ja opettajille mm. viestimällä ohjelmasta, suunnittelemalla yhdessä oppilaitoksen kanssa jalkautuspolku sekä järjestämällä käytännönläheisiä työpajoja. Ohjelma toimii opetussuunnitelmatyön apuvälineenä ja ohjelman avulla tuetaan oppilaitosten ja elinkeinoelämän verkostoyhteistyötä. Ohjelman toteutumista seurataan Mittariston™ avulla. Helsingin yrittäjyyskasvatuksen verkoston tavoitteena on olla Suomen keskiarvoja parempi kaikilla mittareilla.

Case ”Yhdessä oppien teemme rohkeaa ja poreilevaa yrittäjyyttä Stadiin”, Helsingin yrittäjyyskasvatuksen ohjelma esittelee hyödyllisen prosessimallin yrittäjyyskasvatuksen ohjelman laatimiseksi yhteistyössä oppilaitosten opetushenkilöstön, elinkeinoelämän sekä yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen sidosryhmien kanssa.

REHTORIT SEKÄ PERUS- JA TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN YRITTÄJYYSKASVATUS

Minna Hämäläinen, Elena Ruskovaara & Timo Pihkala, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Suomessa perus- ja toisella asteella tapahtuvalla yrittäjyyskasvatuksella on jo parikymmenvuotiset perinteet. Kouluissa tapahtuvaa yrittäjyyskasvatustoimintaa on tutkittu jo jonkun verran ja tältä pohjalta on pystytty mm. erottelemaan opettajien erilaisten taustojen vaikutuksia hänen käyttämiin yrittäjyyskasvatuksen menetelmiin. Rehtoreiden, eli koulun pedagogisten johtajien, sekä yrittäjyyskasvatuksen välistä tutkimusta on vielä varsin niukasti.

Keskitymme artikkelissamme rehtorin rooliin yrittäjyyskasvatuksen kehittäjänä ja mahdollistajana. Hyvällä syyllä voidaan olettaa, että rehtorilla on mahdollisuus osallistua yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen koulussaan omalla esimerkillään, yritteliään ilmapiirin luomisella sekä yrittäjyyskasvatuksen menetelmien, sisältöjen ja verkostojen kehittämisellä. Lisäksi, osa yrittäjyyskasvatuksen käytännöistä ilman rehtorin hyväksyntää, myötävaikutusta tai kannustusta lienee yksittäisen opettajan vaikea, ellei mahdotonta, toteuttaa.

Analysoimme kvantitatiivisen aineiston (n135) avulla rehtorin ja oppilaitoksen yrittäjyyskasvatuskäytäntöjä sekä näiden välisiä suhteita. Olemme valinneet tähän tutkimukseen sellaisia yrittäjyyskasvatuskäytäntöjä, joiden toteutuminen edellyttää rehtorin hyväksyntää tai tukea. Näitä yrittäjyyskasvatuskäytäntöjä ovat opettajien TET-jaksot, pitkäjänteinen yritys- tai kummiyritysyhteistyö, yrittäjyyden teematunnit sekä teemapäivät, yrittäjyyteen liittyvä kerhotoiminta sekä koulun osuuskuntatoiminta. Selvitämme myös, onko rehtorin taustalla, kuten sukupuolella, työkokemuksen pituudella, liike-elämän työkokemuksella tai yrittäjyyskasvatukseen liittyvillä koulutuksiin osallistumisella, vaikutusta oppilaitoksessa toteutettavaan yrittäjyyskasvatukseen.

Tutkimuksemme tulosten perusteella näyttää siltä, että rehtoreiden osallistumisella yrittäjyyskasvatusaiheisiin koulutuksiin on vaikutusta koko oppilaitostasolla yrittäjyyskasvatuksen menetelmävalikoimaan. Lisäksi yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä toteutetaan sitä enemmän, mitä korkeammasta kouluasteesta on kyse. Sen sijaan rehtoreiden työkokemuksen pituudella tai kokemuksella liike-elämästä ei näytä olevan vaikutusta oppilaitostasolla yrittäjyyskasvatuksen menetelmiin. Kouluissa toteutettava yrittäjyyskasvatuksen muoto ja määrä ovat pitkälti edelleen selittämättä. Rehtoreiden merkitys yrittäjyyskasvatuksen johtamisessa on mitä ilmeisimmin varsin suuri, mutta se todennäköisesti toteutuu muiden kuin rehtoreiden taustamuuttujien ymmärtämisellä. Tällaisia selittäjiä voisivat olla esim. rehtoreiden oma kiinnostus yrittäjyyskasvatukseen, oppilaitoksen suunnitteluprosessien johtaminen tai kansallisten ja alueellisten opetustoimen tavoitteiden toteuttaminen. Näiden yhteyksien selvittäminen on erityisen kiinnostavaa jatkotutkimuksessa.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, rehtori, yrittäjyyskasvatuskäytännöt, yrittäjyyskasvatuksen johtaminen

OPETTAJAN YRITTÄJYYSMITTARISTON RAKENTUMINEN JA SEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Minna Hämäläinen, Elena Ruskovaara & Timo Pihkala, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Sanna Joensuu-Salo, Kirsti Sorama & Elina Varamäki, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Heikki Hannula, Hämeen ammattikorkeakoulu
Jyri Hänninen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Ammattikorkeakouluille esitetään lukuisia yrittäjyyden edistämiseen liittyviä tavoitteita. Toistaiseksi ammattikorkeakouluopettajilla ei kuitenkaan ole ollut työkalua, jolla he voisivat arvioida yrittäjyyteen liitettävien tavoitteiden toteutumista. Ammattikorkeakoulukentällä heränneeseen tarpeeseen päätettiin rakentaa Opettajan yrittäjyysmittaristo -niminen työkalu, jonka rakentumisprosessi sekä teoreettinen viitekehys esitellään tässä artikkelissa.

Opettajan yrittäjyysmittaristo on verkkopohjainen itsearviointijärjestelmä, jonka avulla opettaja voi itsearvioida sekä kehittää toimintaansa yrittäjyyden edistäjänä. Itsearviointityökalu sisältää 72 kysymystä liittyen opettajan tekemään yritysysteistyöhön, yrittäjyyden näkymiseen ja rooliin opetuksessa, yrittäjänä toimimista tukeviin pedagogisiin ratkaisuihin ja niiden arviointiin, yrittäjämäisten valmiuksien ohjaamiseen sekä vastaajan toimintaan yrittäjyyden edistäjänä työyhteisössään. Edellä kuvattuihin teemoihin liittyvät muuttujat on muotoiltu aikaisempien tutkimusten pohjalta ja niiden toimivuus sekä ymmärrettävyys on testattu kolmen pilotoija-ammattikorkeakoulun opettajaryhmien kanssa. Samalla kun opettaja itsearvioi toimintaansa, anonyymit vastaukset tallentuvat tutkimusryhmän käytössä olevaan tietokantaan.

Työkalun rakentamisen ja teoreettisen viitekehysten lisäksi artikkelin tarkoitus on luoda käsitystä siitä, miten opettajien itsearviointiväline voidaan ottaa korkea-asteen toimijakentässä käyttöön. Samalla luodaan kuvaa siitä, miten korkea-asteet voivat olla yhteistoiminnallisesti mukana rakentamassa henkilökuntaan kohdistettua interventiota. Artikkelimme lopuksi pohdimme arviointijärjestelmän käyttökelpoisuutta sekä käyttömahdollisuuksia ja linjaamme seuraavia kehittämissaskelia kohti vuoden 2015 lopussa olevaa kansallista käyttöönottoa. Lisäksi arvioimme mittariston mahdollisuuksia kehittää ammattikorkeakoulun opetusta ja oppimista yrittäjämäiseen suuntaan.

Avainsanat: ammattikorkeakoulu, opettaja, yrittäjyyden edistäminen, yrittäjyys, mittaristo, itsearviointi

YRITTÄJYYSAIKOMUSTEN MUUTOS VALMISTUMISEN JÄLKEEN AMMATILLISELLA TOISELLA ASTEELLA

Sanna Joensuu-Salo, Elina Varamäki ja Anmari Viljamaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Yrittäjyysaikomusten tutkimisesta on vähitellen kehittynyt itsenäinen tutkimussuuntaus yrittäjyystutkimuksen sisään. Lukuisista aikaisemmista tutkimuksista huolimatta erityisesti pitkittäistutkimukset ovat olleet vähäisiä. Artikkeliki käsittelee ammatillisella toisella asteella opintojen aikana mitattujen opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten muutosta valmistumisen jälkeen. Aineiston pitkittäisasetelma on ainutlaatuinen: opintojen aikana yrittäjyysaikomuksia on mitattuna kolmena opintovuotena ja lisäksi vuosi valmistumisen jälkeen samalta henkilöltä.

Artikkelin tavoitteina on selvittää, (1) miten yrittäjyysaikomukset kehittyvät opintojen aikana ja valmistumisen jälkeen, (2) mitä vaikutusta asenteiden, lähipiirin tuen ja pystyvyysuskomuksen muutoksella on aikomusten muutokseen ja (3) mikä merkitys sukupuolella ja vanhempien roolimalleilla on yrittäjyysaikomusten muutoksessa. Aineistoa on kerätty Entre Intentio -mittaristolla, joka pohjautuu pitkälti Ajzenin (1991) Theory of Planned Behavior -malliin. Entre Intentio -mittarin operationalisoinnissa on hyödynnetty Kolvereidin (1996) sekä Tkachevin ja Kolvereidin (1999) aiempaa mittarinrakennustyötä.

Artikkelin aineisto koostuu vuosina 2010-2011 Koulutuskeskus Sedusta valmistuneista, joilta kaikilta löydettiin opintovuosilta aiempi Entre Intentio -mittauksen tulos. Vastanneita oli 454 valmistunutta, joista 60 vastaajalle löytyi valmistumisen jälkeisen mittauksen lisäksi aiempi mittaustulos jokaiselta kolmelta opintovuodelta. Tutkimuksen analyysi perustuu neljän mittauksen aineistoon. Kokonaistulokset osoittivat, että yrittäjyysaikomukset laskevat ensin toiselle opintovuodelle, mutta nousevat sen jälkeen tasaisesti, mutta muutokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä, joten yrittäjyysaikomukset ovat verrattain stabiileja. Asenteet yrittäjyyttä kohtaan kehittyvät positiivisemmiksi valmistumisen jälkeen. Pystyvyys yrittäjän toimimiseen säilyy suurin piirtein samalla tasolla sekä opintojen aikana että valmistumisen jälkeen. Opiskelijoilla, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, yrittäjyysasenteet ja -aikomukset, pystyvyys toimia yrittäjänä sekä arvio lähipiirin tuesta kehittyvät positiivisemmin kuin muilla. Lineaarinen regressioanalyysi aikomusten muutoksesta osoittaa, että eniten aikomusten muutosta selittää asennemuutos ja sen jälkeen muutos pystyvyydessä toimia yrittäjänä. Myös lähipiirin tuen muutos selittää positiivisesti muutosta. Mallissa sukupuolella tai vanhempien yrittäjyydellä ei ole tilastollista merkitsevyyttä. Koko malli selittää muutoksen vaihtelusta 45 %. Tulokset osoittavat, että toisen asteen yrittäjyyskasvatuksessa asennekasvatus ja opiskelijoiden käsitys omasta pystyvyydestään toimia yrittäjänä, olisi huomioitava. Opiskelijat, joilla on yrittäjyyteen liittyviä roolimalleja omissa perheessään, tulisi ottaa erityisesti huomioon yrittäjyyskasvatusta suunniteltaessa.

Avainsanat: yrittäjyysaikomukset, ammatillinen toinen aste, pitkittäistutkimus

OSAAMISEN SIIRTYMINEN OMISTAJANVAIHDOKSISSA

Taina Järvi, Lapin ammattiopisto

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Tämä tutkimus on osa valtakunnallista Ely-keskuksen rahoittamaa ja Pohjois-Karjalan aikuisopiston koordinoimaa Vaihtoaskel2-hanketta. Hankkeen yksi keskeisistä tavoitteista on omistajanvaihdokseen liittyvän osaamisen ja yhteistyön kehittäminen. Elinkeinoelämän Keskusliiton pk-toimintaympäristökyselyn (2014) mukaan 15 000 yritystä on suunnittelemassa tai toteuttamassa omistajanvaihdosta sukupolvenvaihdoksen, yrityskaupan tai yritysjärjestelyn muodossa. Lukumäärä vastaa noin 16 prosenttia työnantajayrityksistä. Omistajavaihdosten onnistuminen on tärkeää sekä elinkeinoelämälle että yrityskannan uudistumiselle.

EU:n tutkimuksen (2012) mukaan omistajanvaihdoksiin liittyy neljä erityispiirrettä: 1) ostajan ja myyjän tavoitteiden kohtaaminen, 2) luottamuksen rakentaminen (tiedon epätasapaino), 3) tunnepohjaiset ja psykologiset ongelmat sekä 4) tekniset ongelmat. Tutkimuksen mukaan (piirre 3) osaamisen ja taitojen siirto tapahtuu hyvin myöhään jos ei silloinkaan. Tähän osaamisen ja taitojen siirtymiseen vaikuttavat valmistelu-aika, suunnitelmallisuus ja avoimuuden puute. Tässä tutkimuksessa keskitytään osaamisen ja taitojen sekä tiedon siirtymiseen myyjältä ostajalle.

Omistajanvaihdoksiin liittyvät ongelmat voidaan jakaa ”pehmeisiin” (mm. ihmissuhteet) ja ”koviin” (juridiset, rahoituskelliset ja vaihdoksen tekniset asiat) kysymyksiin. Aikaisempien tutkimusten mukaan muun muassa johtamisen tyyli, hallinnointi ja toiminnan osaaminen ovat nousseet esiin (kts. Cadieux 2007). Perheyriyksissä jatkajan kehittyminen on suhdekeskeistä ja suoraa, kun taas yrityskaupoissa luotetaan formaalin, puolueettoman ja tehtäväkeskeisen osaamisen kehittymiseen. Inhimillisillä ja aineettomilla resursseilla näyttäisi olevan voimakkaampi vaikutus omistajanvaihdoksissa kuin aineellisilla resursseilla. Tiedon siirtyminen aineettomana resurssina on kuitenkin vasta kolmas ongelma verotuksen ja jatkajan löytymisen jälkeen (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2001). Erityisesti hiljaista tietoa on vaikea siirtää, koska se liittyy kokemukseen ja kulloinkin kyseessä olevan yrityksen toimintaan.

Tutkimuksen aineistona on 14 omistajanvaihdostarinaa. Aineiston analysoinnissa käytettiin exploratiivista tutkimusotetta. Aineistosta tuli esiin uusia ideoita, jolloin teoreettinen tausta oli vain suuntaa antava. Tulosten mukaan omistajanvaihdoksen tulee olla ”saattaen vaihdettava” eli vaihdokseen tarvitaan riittävästi aikaa, jotta tieto, verkostot ja osaaminen voivat siirtyä jatkajalle. Esille tuli myös jatkajia motivoivat kehittämissuunnitelmat. Nämä tulokset huomioimalla voidaan paremmin suunnitella omistajanvaihdos prosessina ja saada aikaan onnistumisia kummankin osapuolen kannalta.

Avainsanat: omistajanvaihdos, yrittäjyys, aineettomat resurssit, tiedon ja osaamisen siirtyminen

YRITYSPELI TEKNIIKAN KOULUTUKSEN YRITYSTALOUDEN OPETUKSEN PEDAGOGISENA MENETELMÄNÄ

Marja-Liisa Kaakko & Kaija Arhio, Centria ammattikorkeakoulu, Ylivieskan yksikö

Case

Abstrakti

Centria ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä on tekniikan koulutusohjelmien yrittäjyyden ja taloushallinnon opintokokonaisuuksien toteutuksessa kokeiltu yrityspeliä lukuvuoden 2014-2015 aikana. Tässä artikkelissa kuvataan media- ja sähkötekniikan koulutusohjelmissa käytetty toteutusmalli pedagogisten valintojen ja käytännön kokemusten sekä palautteen näkökulmista.

Ylivieskan yksikössä mediatekniikan ja sähkötekniikan koulutusohjelmien opintoihin sisältyy yrittäjyyden ja talouden opintoja yksi 5-7 opintopisteen laajuinen opintojakso. Kyse on perinteisistä tekniikan aloista, joissa opiskelijat saattavat kokea aihealueen vieraaksi ja itselle merkityksettömäksi. Opiskelumotivaatio ei tästä johtuen ole aina korkeimmillaan.

Yrittäjyyden opintojen lähtökohtana ja tavoitteena on luoda opiskelijalle kokonaisvaltainen käsitys yrittäjyydestä ja sen merkityksestä itselle ja yhteiskunnalle. Tavoitteena on ollut, että opiskelija kykenee analysoimaan omia yrittäjävalmiuksiaan sekä perehtyy yrityksen toimintaedellytyksiin ja toimintaympäristöön. Talouden/taloushallinnon opintojen tavoitteena on luoda opiskelijalle edellytykset ymmärtää yrityksen talousprosessin eri osa-alueet ja niiden muodostama kokonaisuus osana yritystoiminnan ohjausta. Lähtökohtana on ollut se, että opiskelija ymmärtää insinöörin roolin yrityksen talouden ohjauksessa ja osaa toimia yhteistyössä yritystalouden asiantuntijoiden kanssa.

Tässä yhteydessä yritystalouden pitää sisällään kansantalouden, yrittäjyyden, markkinoinnin ja yrityksen talouden hallinnoinnin aihealueet. Opintojakson oppimistavoite on siis hyvin laaja. Laajan ja monitahoisen aihealueen opettaminen perinteisillä menetelmillä on osoittautunut vähemmän motivoivaksi. Kyseiset taidot ovat kuitenkin työelämän näkökulmasta tärkeitä kaikissa työtehtävissä. Edellä mainituista syistä haettiin uusi, motivoivampi toteutusmuoto yritystalouden opintoihin siten, että kurssi toteutetaan lähtökohtaisesti tekemällä oppimisen periaatteella ja opintojakson aihealueet kootaan yhteen yrityspelin avulla. Kuluneen lukuvuoden toteutuksessa opintojaksoon lisättiin yrityspeli. Yrityspeli otettiin käyttöön aiemmin käytössä olleen harjoitusyritysympäristön sijaan. Aiemmat kokemukset harjoitusyritysympäristöstä on esitetty vuoden 2014 yrittäjyyskasvuspäivillä. Silloin todettiin harjoitusyritysympäristön haasteet ja vaikeudet. Kokeiltu yrityspeli tarjoaa mielekkäämmän vaihtoehdon oppimiseen ja on motivoinut opiskelijoita aiempaa enemmän. Opettajan näkökulmasta opintojakso on mielekäs kokonaisuus, jossa asioita tehdään (learning by doing) ja pohditaan. Toteutustapana kahden opettajan yhteisopettajuus on vahvuus.

Avainsanat: yrittäjyys, yrityspeli, pelillisuus, tekniikan opetus

PAJAT JA KILPAILUT – YRITTÄJYYSKAVATUSTA JA INNOVAATIOPEDAGOGIIKKA

Niko Kandelin & Teppo Lundell, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Abstrakti

Tärkeä osa korkeakoulujen legitimitetistä nojaa positiivisten aluevaikutusten aikaansaamiseen. Korkeakoulupedagogiikassa on puhuttu perinteisesti opettamisesta, oppimisesta ja siirrytty luontevasti nykyaikaiseen terminologiaan puhumaan osaamisen tuottamisesta. Perinteinen näkökulman mukaan tuottamalla osaavia ammattilaisia saadaan myös positiivisia aluevaikutuksia.

Yhteiskunnan muutos edellyttää korkeakouluilta muutosta toimintatavoissaan. Osaamisen tuottaminen on eri asia kuin osaavien ammattilaisten tuottaminen. Käsite Innovaatiopedagogiikka sisältää oikein toteutettuna sellaisia elementtejä, joilla saadaan aikaan sekä aluevaikutuksia että positiivisia oppimiskokemuksia ja innostunutta ilmapiiriä. Parhaaseen lopputulokseen päästään, kun osaamisen tuottamisessa hyödynnetään opettajien opiskelijoiden ja työelämän edustajien osaamista. Suomalaisissa korkeakouluissa on käytössä useita erilaisia toimintamalleja, joissa opiskelijat, oppilaitoksen asiantuntijat ja työelämä tekevät yhteistyötä tuottaen samalla uutta osaamista ja paljon peräänkuulutettua aluevaikutusta. Näiden toimintamallien kehittäminen yhteiskunnan muutoksen tukena on korkeakouluille niiden olemassa olemisen yksi keskeinen mittari. Kehitys ei tarkoita muutosta vain ”muutoksen” tähden. Se tarkoittaa jo olemassa olevien toimivien mallien tunnistamista ja soveltamista omaan tekemiseen. Toimintamallien menestyksen kannalta on erittäin tärkeää, että toteutus osataan suunnitella muuttuvan ympäristön mahdollisuudet huomioiden ja että tekeminen osataan viestiä selkeästi kaikille sidosryhmille.

Ideointi- tai luoviin menetelmiin liittyvää koulutusta on ollut jo pitkään tarjolla. Erilaisia kilpailuja järjestetään paljon ja toimeksiantajille tehtävät projektit ovat kuuluneet ammattikorkeakoulun arkeen alusta saakka. Kehityksen näkökulmasta tavoiteltavia asioita on kuitenkin vielä monia. Näistä tärkeimmät haasteet liittyvät monialaisuuteen, kansainvälisyyteen ja toiminnan tuotteistamiseen siten, että se voidaan viestiä helpommin kaikille mukaan toivottaville osapuolille. Samalla pedagogiikkaa pitää tuotteistaa niin että se voi olla jatkuvaa ja yksittäisistä henkilöistä riippumatonta. Näihin haasteisiin voidaan vastata esimerkiksi kolmen erilaisen toimintamallin, tai tuotteen, avulla. *IdeaPaja* on luovia menetelmiä soveltava työpaja, jossa tapauskohtaisesti erilaisista osallistujista koostuvassa työpajassa tunnistetaan ongelmia sekä tuotetaan ja jalostetaan uusia ideoita. *IdeaDrill* on kisana toteutettava tapahtuma, jossa opiskelijajoukkueet kilpailevat yrityksen tai yhteisön antaman ongelman tai toimeksiannon ratkaisuehdotuksilla – uusilla ideoilla. *TuotekehitysPaja* on alueen tarpeita koulutukseen yhdistävä toimintamalli, jossa monialaiset tiimit tuottavat uusia ratkaisuja (konsepti, prototyyppi, pienoismalli) eri toimeksiantajien tarjoamissa kehitysprojekteissa.

Avainsanat: yrittäjyys, innovaatiopedagogiikka, projektitoiminta, osaamisen tuottaminen

EXCELLENCE IN ACTION

Jaana Kallio-Gerlander, Sari Asteljoki, Katja Repo & Jari Leppihalme, Turun ammattikorkeakoulu.

Case

Abstrakti

Turun ammattikorkeakoulun uudistuneen strategian mukaan yrittäjyys on koko ammattikorkeakoulun läpileikkaava teema. Yrittäjyys avataan kaikille koulutuksille yhden opetussuunnitelman avulla, jolloin kaikille opiskelijoille avautuu mahdollisuus opiskella yrittäjyyttä monipuolisesti ja luovasti. Pedagogiset lähtökohdat perustuvat oppimista edistävään Innovaatiopedagogiikkaan, johon kuuluu oleellisina elementteinä työelämälähtöiset projektit, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eri arvioinnin keinoin sekä monialaisuus.

Artikkelissa keskitymme kahden tulosalueen LIKe (Liiketalous, ICT ja kemiantekniikka) ja TERHY (Terveys ja Hyvinvointi) yrittäjyyden toteuttamistapoihin esimerkkien kautta. Kuvaamme sellaisia toimintatapoja yrittäjyydessä ja yrittäjyyskompetenssien saavuttamisessa, joita käytetään uudessa yrittäjyyden opetussuunnitelmassa ja kerromme tuloksista.

LIKe:n esimerkki on nimeltään *BisnesAkademia: Yrittäjyys tienä oppimiseen (BA)*. BisnesAkatemiassa opiskelijat perustavat yrityksen ja opiskelevat työelämälähtöisiä projekteja tehden samalla omaa yritystään pyörittäen. Teoriaa opiskellaan niin kutsuttujen treenien muodossa, jossa käsitteitä ja viitekehyksiä muodostetaan yhdessä tiimin kanssa keskustellen. Myös lukupiirit tai tiedonjakamisen piirit tukevat samaa ajatusta eli piiriin on valmistauduttu lukemalla kirjallisuutta, artikkeleita, lehtiä, katsomalla elokuvia yms. ja muiden kanssa yhdessä jaetaan tietoa esim. keskustellen. Oleellista on, että yritykset ja oppilasyritykset ylläpitävät itse kalenteriaan, eikä valmiita lukujärjestyksiä ole. Klassisen opettajan rooli on muuntunut tiedon jakajasta tiedon ja ihmisten fasilitaattoriksi ja oppimisen tukijaksi.

TERHY:n Mobiiliprojekti on nimeltään *Yrittäjyys pelittää*. Mobiiliterveyspelin ideoinnissa oli aluksi mukana monialainen tiimi, joka muodostui terveys- ja kauneudenhoitoalan sekä tietojenkäsittelyn ja tietotekniikan opiskelijoista ja opettajista. Peliä kehitti kaksi Turun ammattikorkeakoulussa tietotekniikan opiskelijaa, joilla oli oma pelejä kehittävä yritys Dato Systems. Projektin avulla tuettiin ja kehitettiin opiskelijayrittäjyyttä. Dato Systems kehitti terveyspeliä teknisesti ja opettaja toimi sisällöntuottajana ja pelinkehitykseen sidottujen kolmen terveysalan opinnäytetyön ohjaajana. Opinnäytetöissä kuvattiin Suomessa olevia terveyspelejä ja mobiiliterveyspeleihin liittyviä tarpeita, toiveita ja ideoita sekä kehitettiin ja testattiin mobiilipeliä. Yhteistyön kautta avautui monipuolinen uusi oppimisympäristö. Kaikki toivat osaamistaan yhteiseksi hyväksi ja loivat uutta, jota kukaan ei yksinään olisi saavuttanut.

Avainsanat: BisnesAkademia, työelämälähtöiset projektit, opiskelijayrittäjyys, mobiiliterveyspeli

NUORTEN YRITTÄJYYDEN STARTTIPAJA

Maisa Kantanen, Aalto Yliopisto, Kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus

Case

Abstrakti

Tässä paperissa esitellään Yrittäjyyden Starttipaja nuorille valmennuskokonaisuutta, jonka tavoitteena oli auttaa nuoria kehittämään omaa liikeideaa ja konkreettinen liiketoimintasuunnitelma omaa yrittäjyyttä varten. Ohjelma pilotoitiin kolme kertaa Aaltoyliopiston kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskuksen toimesta vuosina 2013 – 2015 osana Työ- ja elinkeinoministeriön Nuorisotakuu –toimenpiteitä. Valmennus oli monivaiheinen prosessi. Ensin valittiin opiskelijat kahden viikon kartoitusjaksolle ja näistä puolet jatkoivat varsinaiseen kuuden viikon kestoiseen valmennukseen. Koulutusjaksoa seuraa puolen vuoden mittainen seurantajakso, jonka aikana järjestetään 6 teemapäivää yhteisesti sovituista teemoista.

Valmennuksen prosessin ja menetelmien suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon yrittäjämäisen oppimisen ja pedagogiikan periaatteita. Tämän paperin aineisto muodostuu kevään 2015 Yrittäjyyden Starttipajan koulutusosion osallistujista, joiden seurantajakso on vielä käynnissä. Osallistujat olivat alle 30-vuotiaita ja ryhmä oli heterogeeninen. Kaikki kolme toteutunutta valmennusohjelmaa huomioiden yli puolet osallistujista on jo perustanut oman yrityksen ja saanut starttirahaa. Osa toimii kevytyrittäjänä laskutuspalvelun kautta ja keväällä päättyneestä ryhmästä jo 45 % on perustanut oman yrityksen. Iso osa osallistujista on luovan alan yrittäjiä, koska sillä puolella palkkatyötä on vähän tarjolla. Tämä oli yksi iso syy oman yrityksen perustamiselle. Yrittäjyys nähtiin mahdollisuutena toteuttaa itseään ja tehdä työtä omalla tavalla itseään kiinnostavien asioiden parissa. Syyt siihen, miksi yritystä ei lähdetty perustamaan heti valmennuksen jälkeen, olivat monenlaiset. Osalla vaikuttivat perhesyyt, osa halusi kerätä ensin taloudellista pääomaa ja osa lisätä vielä substanssiosaamistaan alalla. Taloudellinen epävarmuus ei valmennuksen jälkeen jäänyt kenellekään päällimmäiseksi syyksi olla perustamatta yritystä. Valmennusohjelman menestyksen syitä on monia. Opiskelija-aines kävi monta karsintavaihetta ennen pääsemistä valmennusohjelman koulutusjaksolle. Valmennuksessa keskityttiin paljon psykologisen pääoman lisäämiseen. Opiskelijoilta edellytettiin omaa aktiivisuutta. Valmennus oli lähiopetus painotteista, missä paljon painoarvoa sai sosiaalisen pääoman kasvattaminen osana Pienyrityskeskuksen ja myös pääkaupunkiseudun yrittäjyyden ekosysteemiä. Ryhmän dynamiikkaan kiinnitettiin paljon huomiota ja ryhmähenki koettiin erittäin hyvänä. Kouluttajat olivat sitoutuneita ohjelmaan, henkilökohtaista sparrausta ja neuvontaa oli tarjolla runsaasti. Inhimillinen pääoma eli oma osaaminen kasvoi valmennuksen aikana sekä yrittäjyys- että liiketoimintaosaamisen kuin yrittäjyyden normien ja lakienkin osalta. Kaikki osallistujat saivat tehtyä hyväksytyn liiketoimintasuunnitelman valmennuksen aikana, mikä mahdollistaa starttirahan hakemisen.

Avainsanat: yrittäjyys, yrittäjyysvalmennus, nuoret, nuorisotakuu

KESKUSKAMPUKSEN HUB, OPISKELIJALÄHTÖISTÄ TOIMINTAA LAHES

- Case Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yrittäjämäinen toiminta mediatoimisto M.IDEA:ssa ja Nuori Yrittäjyys (NY Start UP) -ohjelmassa

Lotta Koivula & Tapio Kari, Lahden ammattikorkeakoulu

Case

Abstrakti

Tässä artikkelissa kerrotaan kahden case-esimerkin avulla lukuvuoden 2014-2015 opiskelijalähtöisistä toiminnoista, onnistumisista ja kehittämisestä Lahdessa eli lahtelaisittain ”Lahes”. Lahden ammattikorkeakoulun *Future Campus Demonstrator, FCD* hankkeessa ideoidaan opiskelijalähtöisesti uusia kampuustoimintoja, toteutetaan pilotteja ja kokeiluja. Yhtenä kokeiluna projektissa on ollut mukana *NY Start UP –ohjelma*, jossa opiskelijat kokeilevat omien yritysideoidensa toimivuutta käytännössä. *M.IDEA* on lukuvuoden 2014-2015 aikana perustettu mediatoimisto, joka vastaanottaa toimeksiantoja monipuoliseen markkinointiin/mainontaan/ videointiin ja toteuttaa projektit nykyaikaisin keinoin monialaisissa opiskelijaryhmissä.

Projekteissa tuodaan yhteen eri alojen opiskelijat ja opettajat, jotka toimivat yhdessä, verkostona. Opiskelijat saavat valita suuntaa tekemiselle, luoda yhdessä toimintatapoja ja ottaa itse vastuuta oppimisesta, työn laadusta ja asiakaskokemuksesta. Täten opiskelijat oppivat kehittämään tuotteita ja palveluja asiakas- ja käyttäjälähtöisesti. Motivaatio syntyy opiskelijoille mielekkäistä ja heidän itse valitsemistaan projekteista. Tiimeissä opiskelijat voivat kokeilla erilaisissa rooleissa toimimista ja tiimin johtamista. Kun on toimeksiantaja ja tavoite, yhteistyölle löytyy punainen lanka. Opiskelijat viihtyvät kampusalueella, jonka suunnitteluun he ovat itse osallistuneet. Kampuskehittämiseen Lahdessa valittiin tietoisesti opiskelijoita jo suunnitteluvaiheesta osallistava pilotoinnin ja kokeilun näkökulma.

INTERPROFESSIONAALINEN HYVINVOINTIYRITTÄJYYSKOULUTUS – PILOTIN ENSIMMÄISEN VUODEN OPETUKSET

Ulla-Maija Koivula, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Hyvinvointialan yrittäjyysosaamista edistetään uudessa syksyllä 2014 aloitetussa Tampereen ammattikorkeakoulun monialaisessa tiimioppimismallissa. Kokeiluun on osallistunut kaksi monialaista sosionomi- ja fysioterapiaopiskelijoista koostuvaa tiimiä. Pilottiin, joka kestää vuoden 2016 loppuun, liittyy toimintatutkimuksellinen arviointitutkimus. Tavoitteena on mallintaa interprofessionaalisen tiimiyrittäjyysmuotoinen toimintamalli ja hyvät käytännöt. Tutkimuskysymyksenä ovat: Miten monialainen tiimiyrittäjyysmalli on koettu (opiskelijat ja valmentajat)? Mitkä tekijät (opetussuunnitelma- ja koulutuskeskeiset) vaikuttavat mallin tuloksellisuuteen? Millainen vaikutus koulutusmallilla on yrittäjyyteen sekä palveluinnovaatioiden ja –tuotteiden kehittymiseen koulutuksen aikana tai välittömästi sen jälkeen?

Tutkimusaineisto koostuu osallistuvasta havainnoinnista osittaisesta valmentajan roolista käsin, avoimista e-SWOT kyselyistä sekä puolivuositain tehtävästä ryhmäarvioinnista (e-kysely sekä ryhmäarviointihaastattelu), sekä keskeyttäneiden sekä valmistuneiden opiskelijoiden ja valmentajien haastatteluista. Tähän mennessä kootun aineiston perusteella keskeiset mallin vahvuudet ovat tiimimuotoinen toteutus ja opiskelumuotoon liittyvä vapaus. Heikkouksina ovat koulutusmallin uutuus hyvinvointialalla ja korvaavuuksiin/hyväksilukuihin liittyvät epäselvyydet ja ratkaisemattomat kysymykset. Tämä on johtanut osittain opiskelijoiden kaksinkertaisen työn tekemiseen. Mahdollisuutena mallissa on nähty monialaisuus ja verkostoituminen työelämän kanssa sekä ”mahdollisuus toteuttaa omia unelmia”. Uhkina on noussut esiin työmäärän aiheuttama uupuminen sekä ”tehoton touhu”. Palaute valmentajille ensimmäisen vuoden keväällä oli, että panosta olisi tarvittu alkuvaiheessa enemmänkin. Uuden pilotin alkaessa syksyllä 2015 prosessia on kehitetty siten, että malliin on luotu oma opintopolkunsa ja valmennusprosessia on tiivistetty.

Aineistosta nousee esiin useita koulutusmallin sisäisiä, ideologisia ja pedagogisia jännitteitä, joita muodostavat suhde 1. opiskelijan ja yrittäjän roolin välillä, 2. rahantekemisen ja hyvän tekemisen välillä, 3. oman ammattialan osaamisen ja interprofessionaalisen osaamisen välillä sekä 4. ohjatun opiskelun ja osallistavaan tiimioppimiseen ja tekemiseen perustuvan pedagogiikan välillä. Valmentaja on jännite ns. puuttumattomuuden ja puuttumisen periaatteen käytännön toteuttamisessa. Korkeakouluuyhteisössä interprofessionaalinen tiimioppiminen on nähty mahdollisuutena, mutta jännite elää vielä substanssiosaamisen ja –opettamisen sekä yrittäjän metataitoihin tähtäävän valmentamisen välillä.

Avainsanat: interprofessionaalinen koulutus, interprofessionaalinen oppiminen, tiimivalmennus, tiimiyrittäjyys, osallistava pedagogiikka

HYRRÄT–HANKKEESTA REITTEJÄ HYVINVOINTIALAN YRITTÄJYYTEEN

Sirkka-Liisa Kolehmainen, Metropolia ammattikorkeakoulu, Helsinki

Case

Abstrakti

Metropolia ammattikorkeakoulussa toteutettiin 2/2013 – 3/2015 HYRRÄT hyvinvointialalle reittejä yrittäjyyteen ESR-hanke. Hankkeessa oli mukana koko sosiaali- ja terveysala, 18 koulutusohjelmaa. Hyvinvointipalvelujen tarve on voimakkaasti kasvamassa väestön ikääntymisen ja palveluodotusten monimuotoistumisen seurauksena. Julkisten palvelujen rinnalle tarvitaan enenevässä määrin yksityisiä ja kolmannen sektorin palveluja. Hyvinvointialojen koulutuksessa on noussut tarve positiivisen yrittäjyysasenteen vahvistamiseen sekä liiketoimintaosaamisen kehittämiseen. Toimintaympäristön muutoksissa myös hyvinvointialojen yrittäjät tarvitsevat tukea yrityksen alkutaipaleesta omistajanvaihdokseen asti.

Hankkeen tavoitteena oli hyvinvointialan opiskelijoiden yrittäjyysosaamisen lisääminen ja kannustaminen yrittäjyyteen; opettajien yrittäjyyskasvatusosaamisen edistäminen sekä yrittäjyyskasvatuksen opetusmenetelmien ja materiaalien kehittäminen; hyvinvointialojen yritysten toimintaedellytysten kehittäminen; tukimateriaalin tuottaminen yrityksen elinkaaren eri vaiheisiin sekä selvitys sukupuolen merkityksestä hyvinvointiyrittäjyydessä ja yrittäjyyskasvatuksessa.

Toiminta sijoittui Uudenmaan alueelle ja tapahtumat järjestettiin Helsingissä. Hankkeen toiminnallisessa vaiheessa järjestettiin yrittäjiksi aikovien, yrittäjien ja yrityksestä luopuvien sekä hyvinvointialan opiskelijoiden ja opettajien kohtaamisia ja ohjattiin yhteistä tavoitteellista työskentelyä. Esimerkkinä tästä ovat opiskelijoille toteutettu HYRRÄT 10, intensiivinen yrityskasvatuspäivä, opettajien yrittäjyyspedagoginen kehittämisohjelma, yrittäjyysmessut, ennakoitutyöpajat, verkostoitumistyöpajat, palvelumuotoilun ja omistajanvaihdostyöpajat.

Kehittämishankkeen tuloksena syntyi Reittejä hyvinvointialan yrittäjyyteen -verkkoalusta, joka sisältää hankkeen toiminnan aikana syntyneet tuotokset, kuten kehitetyt materiaalit, toimintamallit ja toiminnan työkalupakit sekä selvityksen sukupuolen merkityksestä hyvinvointiyrittäjyydessä. Verkkoalustan aineisto on luokiteltu seuraavien otsikoiden alle: yrittäjyys hyvinvointialalla, yrittäjän osaaminen, yrityksen käynnistäminen, pärjääminen markkinoilla, laadukkaat palvelut, yrityksestä luopuminen ja yrittäjyyttä jo opiskellessa.

Hanke on käynnistänyt yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen Metropolia ammattikorkeakoulussa. Hankkeen tulokset ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä verkkoalustalta osoitteesta <http://hyrrat.metropolia.fi>. Sivuja tullaan päivittämään hyvinvointialojen yrittäjyysopettajien ja opiskelijoiden toimesta. Tulokset on tarkoitettu yrittäjiksi aikovien hyvinvointialojen ammattilaisten, opiskelijoiden, opettajien, järjestöjen sekä yrittäjäneuvontaorganisaatioiden käyttöön.

Avainsanat: yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, hyvinvointiala

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA VAATIVASSA ERITYISOPETUKSESSA

Sirpa Koskinen, Ahvenistonharjun koulu

Case

Abstrakti

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan soveltuvuudesta erityisopetukseen ja tuoda esiin yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan menetelmiä, jotka tukevat oppilaan itsesäätelytaitojen ja tulevaisuusorientaation kehittymistä. Itsesäätelytaitoja tutkittiin Zimmermanin (1998, 2008) itsesäätelytaitojen oppimissyklin mukaan. Tutkimuksessa itsesäätelytaidot ja tulevaisuusorientaatio on fokusoitu opiskeluun ja työelämätaitoihin. Tutkimuksen toteutusympäristönä oli yksi valtion koulukotikouluista. Koulukotikoulut ovat erityiskouluja, joissa opiskelevat oppilaat luokitellaan kaikkein haasteellisimmiksi. (Stakes ja valtion koulukodit, 2008.) Heidän koulumotivaationsa on heikko ja usko omaan kykyihinsä opiskelijana on hyvin alhainen. (Kitinoja 2005, Lehto-Salo 2011.) Edellytyksiä opiskelulle useimmilla oppilailla kuitenkin on, mutta koulua ja päättötodistuksen saamista ei koeta merkitykselliseksi. Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan menetelmät eroavat koulun perinteisistä työtavoista. Niiden avulla koulumotivaatio voi löytyä ja tuottaa positiivisia tuloksia, mikä lisää uskoa omaan kykyihinsä.

Itsesäätelytaitojen kehittymisen kannalta tärkeinä osa-alueina keskityin oppilaiden motivaatioon, itsetehokkuuteen ja tulevaisuusorientaatioon. Syrjäytymisen ehkäisemisessä koulun rooli korostuu siinä, että koulun pitää pystyä löytämään uusia toimintamuotoja motivoimaan oppilaita opiskelussa ja saamaan päättötodistus. Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikan toimintatapojen lähtökohtana käytin Lehtosen ja Lehkosen (2008) luomaa Lapsen tarpeista lähtevä yrittäjyyskasvatus -mallia.

Oppilaiden myönteinen palaute viestittää yrittäjyyskasvatuksen toimivuudesta tilanteessa, jossa oppilaan hyväksi on yritetty monia ratkaisumalleja onnistuneen koulupolun loppuun saattamiseen. Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka tuo koulun-käyntiin vaihtoehdon, jossa painottuvat omaan opintoihin vaikuttaminen ja oman suunnitelman mukaan eteneminen. Tutkimus osoitti, että tästä hyötyivät erityisesti kouluun negatiivisesti suhtautuvat oppilaat, joilla ei ollut oppimiseen liittyvää diagnoosia, sekä ADHD –diagnosoidut oppilaat. Tutkimus toi esille, että lähes motivoitumaton oppilas motivoitui koulutyöhön itsenäisen työskentelyn ja itsesäätelytavan oppimiskulttuurin myötä. Oli myös havaittavissa, että mitä selkeämpi käsitys tulevaisuudesta oppilaalla oli, sitä motivoituneempi hän oli koulutyöhön ja työskentely oli itsesäädellympää.

Avainsanat: itsesäätelytaidot, tulevaisuusorientaatio, yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka, vaativa erityisopetus

PALVELUOSAAMISTA JA YRITTÄJÄMÄISTÄ ASENNETTA PROJEKTIOPPIMISELLA

Mika Kylänen, Lotta Koivula & Jussi Mozo, lehtori, Lahden ammattikorkeakoulu

Case

Abstrakti

Mitä syntyy, kun yhdistetään yli 40 opiskelijaa, yhdeksän toimeksiantajaa ja kuusi opintojaksoa? 1380 opintopistettä, raikkaita ideoita alueen toimijoille ja vakuuttavia näyttöjä AMK-opiskelijoiden palvelukehittämisosaamisesta. Opiskelijoiden tapa oppia yhdessä yhteisön jäsenenä ja luottamus omaan asiantuntemukseen yrittäjämäisessä toiminnassa kehittyvät.

Lahden ammattikorkeakoulun Liiketalouden alalla, palveluliiketoiminnan tradenomikoulutuksen PAL-projektikevään 2015 aikana, onnistuttiin ratkaisemaan erityyppisten toimeksiantajien kuvaamia ongelmia ja vahvistamaan palveluosaamista Päijät-Hämeessä. Palveluliiketoiminnan tradenomikoulutus on uusi, toiminnallisempi tradenomikoulutus, jossa oppiminen ja yrittäjämäinen toimintatapa on kytketty tiiviisti työelämän nykyisiin ja tuleviin osaamistarpeisiin rakenteita uudistaen.

Ensimmäistä kertaa keväällä 2015 toteutettu, toisen vuoden pakollisiin ammattiopintoihin liittyvä projektioppimiskokonaisuus rakennettiin käytännönläheisen ja pitkäjännitteisen palvelukehitysprojektin ympärille. Tässä case-kuvauksessa esitellään, mitä toimintamalleja, työkaluja ja ratkaisuja PAL-projektikevään avulla tarjottiin toimeksiantajayrityksille, -yhteisöille ja -organisaatioille ja kuinka kehittämistyössä edettiin. Lisäksi tuodaan esille alustavia tutkimustuloksia opiskelijoiden oppimiskokemuksista ja heidän nykyisen työelämän tarpeisiin liittyvien ominaisuuksiensa kehittymisestä käytännönläheisten yritys- ym. toimeksiantoprojektien parissa.

ASiantuntijaverkoston toiminta ja kehitys

Eija Lehmonen, Turun yliopisto, Kasvatustieteiden laitos

Väitöskirjasuunnitelma

Abstrakti

Työelämässä toimitaan yhä enenevässä määrin erilaisissa verkostoissa. Verkostokäsitteestä on monia määritelmiä, mutta verkosto on yksinkertaisimmillaan joukko yksiköitä, joita niiden väliset siteet yhdistävät. Verkostoitumisen kasvua on selitetty sen tarjoamalla hyödyillä, joita ovat: tehokkuuteen liittyvät hyödyt, liiketoiminnan kasvuun ja kilpailuaseman parantamiseen liittyvät hyödyt ja resurssien hankintaan ja osaamisen kehittymiseen liittyvät hyödyt. Perinteiset organisaatiot ovat osoittautuneet jäykiksi ja huonosti nopeisiin muutoksiin sopeutuviksi, kun taas verkostot on havaittu joustaviksi. Toimivan verkoston rakentaminen vie aikaa ja verkoston jäsenten tulee olla valmiita toimimaan yhteistyössä ja jakamaan tietoaan ja osaamistaan.

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella kehittämisen näkökulmasta kolmen formaalin verkoston (ATS ry, Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskus Cyri, Canon Oy) toimintaa ja niiden ennakkointia ja reagointia toimintaympäristön muuttumiseen.

Tutkimuskysymykseni ovat:

Miten verkosto on syntynyt ja ketä siihen kuuluu?

Mikä verkoston toiminnan tavoite on? Mitkä asiat edistävät verkoston kehittymistä ja mitkä asiat ovat kehittymisen esteenä?

Mitkä asiat ovat muuttuneet verkostossa ja miten verkosto reagoi toimintaympäristön muuttumiseen?

Aiempien tutkimusten perusteella verkostokäsite ei edelleenkään ole kovin yksiselitteinen eikä verkoston rakentaminen useinkaan ole helppoa. Tästä syystä tutkimus siitä, miksi ja mitä tarkoitusta varten verkostoja syntyy, miten ne muodostuvat ja keitä verkostoihin kuuluu on kiinnostava ja ajankohtainen. Teknologiat, toimintamallit ja toimintaympäristöt muuttuvat ja kehittyvät jatkuvasti haastaen verkostot mukaan muutokseen. Tästä syystä on ajankohtaista tutkia millaiseen maailmaan verkostot nykyään rakentuvat ja miten ne kehittyvät ja reagoivat ympärillä tapahtuviin muutoksiin.

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena, johon tutkimusaineisto kerätään teemahaastatteluja apuna käyttäen. Tutkimuksessa hyödynnetään mahdollisesti myös verkostanalyysia ja dokumenttianalyysia.

Avainsanat: verkosto, verkosto-organisaatio, kehittäminen, muutos, sosiaalinen pääoma.

ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN VOCATIONAL EDUCATION. TEACHER TRAINING THROUGH THE CHANGE LABORATORY

Daniele Morselli, University of Helsinki and Max Costa, Ca' Foscari University of Venice

Research paper

Abstract

In order to promote productivity and growth, Europe needs creative and innovative entrepreneurs, as well as a resilient and flexible workforce equipped with the necessary skills and key competences. The sense of initiative and entrepreneurship is a European competence for lifelong learning, and refers to an individual's ability to turn ideas into action. Within Europe 2020 for smart, sustainable and inclusive growth, entrepreneurship is considered relevant for three out of the seven flagships initiatives. In this context, it is clear that within formal education teachers play an essential role.

Although there are diverse pedagogies to promote entrepreneurship, it seems that there is still a gap between the teaching methods utilized now by teachers and the ones deemed as most effective. Amartya Sen, an economist studying human development, insisted on the importance of capabilities, what people are really able to make and be. Central to this approach is the concept of "agency freedom", a key ingredient of positive social change: individuals can act to carry out changes valued as important for them.

When examining entrepreneurship education, scholars have considered the learning mechanisms underpinning entrepreneurial conduct. As learning is an important element of the entrepreneurial process, a theory of entrepreneurship calls for a theory of learning. Only few learning theories have been used in research to underpin entrepreneurship, the most used is Kolb's theory. This is because entrepreneurial learning is considered experiential in nature. In any case, many authors are dissatisfied with the existing learning theories as they do not provide scholars with an adequate explanatory conceptual framework for entrepreneurial learning. Here it is argued that expansive learning is a more suitable theory than experiential learning to underpin entrepreneurship education. While experiential learning is centered on the individual, expansive learning enlarges the focus on the interacting organizations and puts the primacy on communities as learners, on transformation and creation of culture, on horizontal movement and hybridization, and on the formation of theoretical concepts.

This project is based on the adaptation of the Change Laboratory workshops for entrepreneurship education. Within the Cultural Historical Activity theory framework, the Change Laboratory is a type of workshop for the transformation of practices and innovation aimed at triggering cycles of expansive learning. Entrepreneurial Laboratory for entrepreneurship education will be carried out from December 2015 to June 2016 in an Italian technical institute. The aim is to encourage the agency of teachers, their ability to exert power. In so doing, teachers learn about the sense of initiative and entrepreneurship by becoming themselves entrepreneurial in their teaching activity. They can learn how to structure learning environments promoting entrepreneurship. The aim is not simply to better connect school with

industry, but to implement a pedagogy of entrepreneurship to be mobilized by the students both inside and outside the school environment. This may include the personal initiative and autonomy, the ability to make choices, and the possibility for students to participate in decisions valued as important for them.

Keywords: entrepreneurship education, vocational education, capability approach, expansive learning, Change Laboratory.

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN ERILAISET TAVOITTEET JA NIIDEN MITTAAMINEN

Lenita Nieminen & Ulla Hytti, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Yrittäjyyden edistäminen sekä yrittäjyyskasvatus ovat erityisesti viime vuosina tulleet hyvin ajankohtaisiksi teemoiksi meillä Suomessa. Yhteiskunta ja työelämä muuttuvat, jolloin työssä vaadittava osaaminen edellyttää tiedollista ja taidollista joustavuutta, luovuutta, ennakoivaa oppimiskykyä ja kommunikointi- ja viestintätaitoja. Yrittäjyyskasvatus on yksi tapa vastata näihin tulevaisuuden haasteisiin (OPM 2009). Globaali kehitys ja yritysten vaatimukset kohdistavat kouluihin yhä enenevässä määrin odotuksia yrittäjämäisestä toiminnasta ja yrittäjyyttä tukevasta opetuksesta ja oppimisesta. Suomessa yrittäjyyskasvatus onkin sisällytty oppilaitosten tavoitteisiin ja opetusohjelmiin kaikilla eri opetuksen asteilla (Hytti, Heinonen ja Tiikkala 2011). Viime vuosina eri selvityksissä on myös tuotu esiin useita haasteita ja esteitä yrittäjyyskasvatuksen ottamisessa osaksi koulujen ja opetuksen käytäntöä (Seikkula-Leino 2007). Tässä keskustelupaperissa pohdimme yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita, niihin liittyviä haasteita ja toteuttamamme pienimuotoisen kyselyn tulosten kautta nostamme keskusteluun erilaisia mittareita.

Aiemmassa tutkimuksessa yleisimmät käytetyt mittarit liittyvät yrittäjyysasenteisiin ja –intentioihin. Niiden perusteella voidaan nähdä, että yrittäjyyskasvatuksella voidaan vaikuttaa osallistujien yrittäjyysasenteisiin ja –aikomuksiin positiivisesti. Toteuttamamme pienimuotoinen kysely myös tukee tätä havaintoa. Yrittäjyyskasvatuksen laajojen tavoitteiden näkökulmasta nämä tulokset edustavat vain jäävuoren huippua. Jos emme pidä yrittäjyyskasvatuksen keskeisenä tavoitteena yrittäjäksi ryhtymisen tukemista vaan yrittäjyysvalmiuksien, mm. mahdollisuuksien havaitsemista ja niihin tarttumista, oppimista, niin tarvitaan lisää teoriakehittelyä ja toisaalta uusien mittareiden kehittelyä ja testaamista. Yrittäjyyskasvatuksen vaikutuksia on syytä mitata monipuolisesti ja innovoida myös uusia menetelmällisiä tapoja. Tarvitaan laajoja kansallisia tai kansainvälisiä tutkimushankkeita, joilla selvitetään erilaisten opetusmenetelmien ja –sisältöjen vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä. Toisaalta tarvitaan pitkittäistutkimusta, jossa pyritään yksittäisten opetusjaksojen vaikuttavuutta mittaamaan lyhemmällä aikavälillä. Tarvitaan tutkimusta, jossa osallistujat itse arvioivat omia valmiuksiaan esim. ennen ja jälkeen opintojakson, mutta myös tutkimusta, jossa pyritään arvioimaan esimerkiksi tehtävien kautta osaamisen ja valmiuksien kehittymistä. Uusille tutkimuksellisille avauksille on tilaa yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuustutkimuksessa!

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, vaikuttavuus, mittarit

YRITTÄJYYTTÄ TUKEVA ALUEELLINEN ARVOVERKKO

Tarja Nieminen, Tampereen yliopisto

Väitöskirjasuunnitelma

Abstrakti

Tässä julkisen ja yksityisen sektorin verkostosuhteita tutkivassa väitöskirjatutkimuksessa tarkastellaan alueellista toisen asteen oppilaitosten, kunnan ja työelämän yrittäjyyttä tukevan arvoverkon luomista, toimintaprosesseja sekä siitä saatavaa lisäarvoa eri toimijoiden ja alueen näkökulmasta. Arvoverkolla tarkoitetaan yhteiseen intressiin perustuvaa koordinoitua verkostoa, jonka avulla tuotetaan lisäarvoa arvoverkon toimijoille ja pitkällä tähtäimellä alueen elinkeinoelämälle. Yhteisenä intressinä toimijoilla on osaava ja yrittäjämäinen työvoima, mikä näkyy eri tavoin toimijoiden tavoitteina tarjonnan, kysynnän sekä saatavuuden näkökulmasta.

Oppilaitoksilta edellytetään työelämälähtöistä ja yrittäjyyttä edistävää toimintatapaa sekä toimimista yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa, mutta yhteistyö jää usein yksittäisten opettajien ja yrittäjien lyhytaikaisiksi projekteiksi. Yrittäjyyskasvatuksen avulla tavoiteltavan työvoiman saatavuuden turvaamisen lisäksi arvoverkon on tuotettava yrityksille muutakin hyötyä, kuten erilaisia verkostoja kilpailukyvyyn parantamiseksi, alustoja yhteistoiminnalle ja tuottaa vaikuttavampia koulutus- ja työelämäpalveluja. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin keskeisiä monimutkaisen alueellisen arvoverkon muodostumiseen ja toimintaan vaikuttavia sosiaalisia tekijöitä lisäarvon saavuttamiseksi. Huomio kohdistetaan yrittäjien sitoutumiseen kohteena olevan arvoverkon toimintaan tai tekijöihin, jotka ehkäisevät sen. Tutkija on ollut mukana luomassa, kehittämässä sekä koordinoimassa tapaustutkimuksen kohteena olevaa arvoverkkoa noin kolmen vuoden ajan, jolloin on kerätty autoetnografista aineistoa, jota hyödynnetään tutkimuksessa. Aineistoa täydennetään toimijoiden teemahaastatteluilla sekä fokusryhmäkeskusteluilla. Oletuksena on, että yrittäjyyttä tukevan arvoverkon ja sen aktiivisen koordinoinnin avulla luodaan toimijoille lisäarvoa tuottava, pysyvä yhteisen toiminnan ja kehittämisen alue oppilaitosten, kunnan ja yrittäjien välille.

Teoreettis-metodologisena lähtökohtana tutkimukselle on positioinnin teoria. Tutkimuksessa määritetään arvoverkon kannalta merkittäviä käynnistämisen- ja toimintavaiheiden sosiaalisen toiminnan episodeja eli vuorovaikutustilanteita, mihin osallistutaan yhteisten (oletettujen) periaatteiden mukaan. Toimijat tarkastelevat lausumissaan maailmaa tietystä näkökulmasta tai roolista käsin tiedostaen tai tiedostamatta. Lisäksi selvitetään toimijoiden asemoitumista, toisten asemoimista ja intressejä näissä episodeissa sekä lisäarvon odotetta eri positiot huomioiden. Analyysivaiheessa tarkastellaan asemointien, oletettujen yhteisten intressien sekä organisaatio- ja henkilökohtaisen lisäarvon odotteen yhteneväisyyksiä ja mahdollisia ristiriitoja.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, arvoverkko, oppilaitos-yrittäjäyhteistyö, yhteinen intressi, positioinnin teoria

TEELING WHISKEY COMPANY: A TRADITION OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP AND WHISKEY DISTILLING

Colm O’Gorman, Martina Brophy & Eric Clinton, Dublin City University

Case

Abstract

This case explores the origins of a new high-growth, family start-up competing in a traditional industry. Teeling Whiskey Company Ltd (TWC) is the brainchild of entrepreneur Jack Teeling. This new venture stems from another high-profile, family based business named Cooley Distillery. Jack was managing director of Cooley Distillery, the business his father founded in 1987. In Cooley Distillery, Jack acquired a wealth of professional experience in whiskey distilling and selling. When the distillery was sold to a large US spirits company in 2012, Jack pursued his own entrepreneurial venture in Irish whiskey. A year after the business was founded, Jack was joined by his brother Stephen Teeling and together they have shaped their idea for a boutique, premium whiskey distiller producing innovative offerings, into a fast growing, internationalized business. Jack and Stephen need to build a niche for TWC, as many new distilleries are due to enter the market.

Teaching note: The key objectives of this case study are to:

- Illustrate how social, contextual, and organisational factors help explain the origins of new ventures. More specifically, the case allows students to explore if entrepreneurs are organisational products rather than purely independent, solo entities (Freeman, 1986).
- Ignite discussion surrounding the ‘nature versus nurture’ debate in entrepreneurship.
- Emphasize the importance of prior knowledge in opportunity recognition (Shane, 2000).
- Consider how family involvement in a business shapes entrepreneurial action.

Keywords: entrepreneurship; prior knowledge; prior experience; start-up; family business

Key learning outcomes: perceiving opportunities; pre-incubated start-ups; examining the ‘nature vs nurture’ debate

"THE PRINCIPALS', TEACHERS' AND STUDENTS' PERCEPTIONS OF SCHOOL AND ENTREPRENEURSHIP EDUCATION"

Auli Ojala, City of Tampere, administration of basic education, University of Tampere

Case

Abstract

The 12-year old Finnish school children get familiar with working life by coming to work for one day in Me and MyCity learning environment. The children practice financial, employment and entrepreneurial skills in the miniature societies of the Me and MyCity project.

In 2013, Tampere joined the Finnish Me and MyCity project, which is now expanding to other Finnish towns as well. Me and MyCity societies are miniature towns with companies and public services. Pupils work in the companies of these towns for one day earning virtual salary and functioning as mini-society's citizens and consumers. The design of this project is to investigate Me and MyCity as a teaching method of three aspects: principals, teachers and pupils. The research object comprised 37 schools and principals, teachers and 220 pupils. The schools are located in Tampere and in five municipalities around Tampere. The theoretic frame of reference is based on Finnish core curriculum 2016. The empirical material of study was gathered using various information acquisition methods: interviews, questionnaire, record interviews and field diaries based on observation.

Conclusions: According the research findings the principals' swot analysis shows their unsure to define possibilities of the schools and entrepreneurship education, the teachers consider Me and MyCity as teaching method relevant and good for the pupils, still the teaching material is looking too theoretical. The pupils like to visit Me and MyCity and like to work in the profession they had chosen.

Keywords: curriculum, working skills, entrepreneurship education, teaching method.

SOSIONOMIOPISKELIJAT YRITYSKYLÄOHJAAJINA: ”YRITYSKYLÄN PYÖRITTÄMINEN OLI MEIDÄN YRITYKSEMME”

Jaana Ruoho, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Case

Abstrakti

Yrityskylä on kansainvälisesti palkittu suomalainen koulutusinnovaatio, joka on suunnattu peruskoulun kuudennen luokan oppilaille. Poriin Yrityskylä rakennettiin syksyllä 2014. Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -opiskelijoista koottiin kymmenen hengen tiimi, joka toimi Yrityskylässä kahden viikon ajan ohjaten satakuntalaisia koululaisia. Artikkelissa tarkastellaan Sosionomit yrityskyläohjaajina -opetuskokeilun tavoitteita, toteutusta ja tuloksia. Yrityskyläohjaus toimi opetuskokeiluna ja vaihtoehtoisena suoritustapana yrittäjyyden perusopintojaksolle ja artikkelissa kuvataan siten myös Satakunnan ammattikorkeakoulun yrittäjyysopintojen rakennetta, tavoitteita ja sisältöä. Opetuskokeilun tavoitteena oli tarkastella, saavuttavatko opiskelijat yrityskyläohjaajina yrittäjyysosaamiseen liitettävää osaamista, kuten mahdollisuuksien havaitsemista ja niihin tarttumista, luovaa ongelmanratkaisukykyä, vastuun ottamista itsestä ja muista, tavoitteiden asettamista, epävarmuuden sietoa ja ajanhallintaa. Tavoitteena oli myös tunnistaa ja tunnustaa erilaisia oppimisympäristöjä, joissa tapahtuu yrittäjyysosaamiseen liitettävien taitojen ja -asenteiden oppimista. Opiskelijat kirjoittivat esseet yrityskyläohjausjakson päätyttyä. Esseissä refleктоitiin omaa oppimista sekä arvioitiin Yrityskylään osallistuneiden koululaisten oppimista. Sosionomiopiskelijoiden esseet muodostivat aineiston, jonka perusteella opetuskokeilun tavoitteiden saavuttamista arvioitiin.

Yrityskyläohjaajina toimineet sosionomiopiskelijat näkivät Yrityskylän yksinomaan positiivisena oppimiskokemuksena sekä omasta että koululaisten näkökulmasta. Opiskelijoilla korostui lisääntynyt usko omaan kykyihin, luottamuksen kasvu omaan osaamiseen sekä oman ammattialaan kuuluvien taitojen oppiminen kuten lasten ja nuorten ohjaus. Opiskelijat oppivat ongelmanratkaisukykyä, paineen alla toimimista, tilanteiden johtamista ja yhteistyötä sekä sitä, mikä yrittäjyydessä on tärkeää. Oppimista oli tapahtunut yritysten pyörittämisestä, yrityksistä ja yksityisten yritysten tarjoamista työmahdollisuuksista. Opiskelijat arvioivat koululaisten oppineen yrittäjyystaitoja ja pitivät tärkeänä että koululaisille sekä kerrotaan yrittäjyydestä että kannustetaan siihen. Opiskelijat näkivät yrittäjyyskasvatuksen peruskoulussa tärkeänä ja hyvänä asiana eikä kriittistä arvopohdintaa esiintynyt ollenkaan.

Yrityskylä oli monimutkainen oppimisympäristö, jossa opiskelijat itse loivat omat oppimiskokemuksensa ja asettivat omat tavoitteensa. Voidaan todeta, että yrittäjyystaitoja ja -asenteita voidaan oppia myös näin; yrityskyläohjaajina. Oppimiskokemus oli hyvin merkityksellinen opiskelijoille. Olisi mielenkiintoista tarkastella, mikä vaikutus tällä oppimiskokemuksella on heidän työhönsä varhaiskasvatuksen tai nuorisotyön parissa.

Avainsanat: yrityskyläohjaaja, sosionomi (AMK) -opiskelija, yrittäjyysosaaminen, yrittäjyys.

HYVÄT-KORTIT –HANKE YRITTÄJÄMÄISEN OPPIMISEN YMPÄRISTÖNÄ: HÄMMENNYKSESTÄ HYÖDYLLISEEN TYÖELÄMÄN

Tarja Römer-Paakkanen, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Tässä artikkelissa tarkastellaan Hyvät kortit –hankkeen toteutumista hankkeeseen osallistuneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden ja heidän oppimisensa näkökulmasta. Hyvät kortit –hankkeessa on tarkoitus, että ammattia harjoittelevat nuoret aikuiset työskentelevät ja oppivat yhdessä eri oppilaitosten opettajien ja mentoriopiskelijoiden sekä alueen yrittäjien kanssa. Tällä ”kolmen tahon kaupalla” tavoitellaan työskentelytapaa, jossa kaikki osapuolet voittavat: jokaisen osaaminen vahvistuu, tieto kunkin osapuolen osaamisesta leviää ja samalla myös työn tarjonta nuorille lisääntyy. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden tehtävänä oli toimia hankkeeseen osallistuneiden ammattia etsivien ja harjoittelevien nuorten mentoreina ja innostajina.

Tutkimuksessa on havainnoitu ja haastateltu kahta ammattikorkeakoulun opiskelijaa heidän osallistuessaan yli vuoden ajan ammattikorkeakoulun TKI-hankkeeseen yhdessä opettajien, tutkijoiden ja erilaisiin verkostoihin kuuluvien muiden toimijoiden kanssa. Opiskelijat osallistuivat myös Hyvät kortit hankkeen benchmarking-matkaan Tanskaan.

Opiskelijat olivat aluksi varsin hämmentyneitä ja epätietoisia hankkeen toimintatavoista ja tavoitteista. He olivat myös arkoja ottamaan kantaa ja kommentoimaan opettajien, tutkijoiden ja muiden hankkeeseen osallistuneiden toimijoiden ideoihin ja ehdotuksiin. Sitä mukaa, kun hankkeen toimintatavat, tavoitteet, reunaehdot ja käytännöt alkoivat muotoutua ja muut hankkeen toimijat tulivat opiskelijoille tutuiksi, he alkoivat osallistua aktiivisemmin ja varmemmin hankkeeseen osallistuneiden asiantuntijoiden joukossa – he saivat itsevarmuutta ja uskallusta toimia hanketiimissä tasavertaisina asiantuntijoina. Opiskelijat olivat aluksi hyvin epävarmoja siitä, miten he voisivat yhdistää hanketoiminnan omiin opintoihinsa, mutta jälkepäin he kokivat oppineensa hankkeen aikana monia sellaisia työelämän taitoja, joita he eivät olisi oppineet osallistumalla vain perinteisiin opintojaksoihin.

Avainsanat: yrittäjämäinen oppiminen, hankeoppiminen, hämmennys, riskinotto

Opettajien ja oppilaiden toiminta yhteistyökumppanien kanssa

Kaarina Sommarström, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Abstrakti

Hei ope, onko se ihan oikea työjuttu, jonka me saamme tehdä siellä 'Yritys Oy:ssa'? Voisiko innostuneiden oppilaiden kysymys kuulostaa edellä kuvatulta, kun opettajat haluavat edistää oppilaille myönteistä asennetta työelämää kohtaan tekemällä jonkun yrityksen kanssa yhteistyötä koulutehtävien puitteissa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Vuosiluokat 7-9, 2014) kerrotaan, että opettajat voivat täydentää siihen liittyvää tietopohjaa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, jotka voivat olla lähialueen yritykset, organisaatiot, yhdistykset tai oppilaitokset. Voisiko yhteistyö opettajien johtamien koululuokkien ja yritysten välillä muodostua win-win-tilanteeksi, jossa molemmat osapuolet hyötyvät?

Työelämätaidot ja yrittäjyys ei ole pakollinen kouluaine, mutta osa kouluista on ottanut sen valinnaiseksi oppiaineeksi, jolloin erityisesti yhteistyö yritysten ja organisaatioiden kanssa täydentää oppimista. **Tutkimuksessani pyrin tuomaan esille, millaisia haasteita ja myös onnistumisia opettajat oppilaineen kohtaavat lähtiessään kehittämään yhteistyötä jonkun toimijan kanssa.** Haastatteluissa opettajien kanssa on tullut esille, että yhteistyön laajuus vaihtelee 'ei tehdä juuri mitään'-tasolta tasolle, jossa yhteistyö erilaisissa muodoissa ja monen toimijan kanssa samanaikaisesti on osa koulun normaalia arkea ja se voi jopa ilmentyä lauseella, joka on tämän tiivistelmän alussa.

Aineisto: Tutkimuksen teoreettinen osio koostuu virallisesta (formaali) ja epävirallisesta (non-formaali) oppimisesta sekä työelämätaidon ja yrittäjyyskasvatuskirjallisuudesta. Empiirisessä tutkimuksessani haastattelen peruskoulujen rehtoreita, aineenopettajia, opinto-ohjaajia ja luokanopettajia. Toistaiseksi on haastateltu 25 henkilöä. Haastattelulla on kysymysrunko, kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, joten vastaajat kertovat kokemuksensa seikkaperäisesti.

Havaintoja ja ajatuksia haastatteluista: Opettajat kokevat eri tavoin tehdä yhteistyötä yritysten ja organisaatioiden kanssa. Yksi tavallisimmista esiin tulleista ajatuksista on ajan käyttö. Koulutyö on jaettu ainekohtaisiin oppitunteihin. Vierailut ja muukin yhteistyö vievät enemmän kuin yhden oppitunnin riippuen matkojen pituudesta ja ohjelman sisällöstä. Koulun ajankäytössä täytyy ottaa myös huomioon koulun alkamis- ja päättymisajat sekä ruokailuajat.

Koulujen niukka taloudellinen tilanne näyttää olevan yksi ratkaiseva tekijä, kun mietitään, mitä normaalin koulutyön ohella ja sitä täydentämään voitaisiin tehdä. Jos opettaja aikoo viedä oppilaansa vierailemaan jonnekin, tulee matkakustannuksia ja niihin ei ehkä koululla ole varattuja rahoja, joten hanke kariutuu siihen. Muita tekijöitä, jotka ovat tulleet esiin, on jonkinlaisen mallin puute. Opettajat eivät oikein tiedä, mitä yhteiset projektit voisivat olla ja miten niissä pitäisi lähteä liikkeelle ja kenen kanssa kannattaisi rakentaa yhteistyötä. Haastateltavat kertovat, että yritysten kanssa on vaikeampi luoda kumppanuutta, koska yritykset eivät ole erityisen kiinnostuneita ottamaan oppilaita vastaan.

Avainsanat: epävirallinen oppiminen, oppilasvierailut, yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, yhteistyökumppanit, työelämätaidot.

HENKILÖKUNNAN NÄKEMYKSIÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN EDELLYTYKSISTÄ YLIOPISTOSSA

Sanna Suomalainen & Hanna Laalo, Turun yliopisto

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Yrittäjyydelle myönteisen kulttuurin levittämisestä yliopiston kaikille tieteenaloille näyttää viime vuosina muodostuneen keskeinen ylikansallisten toimijoiden tukema koulutuspoliittinen tavoite. Yrittäjyyskasvatuksen merkitystä tavoitteen saavuttamisessa on korostettu, sillä se on tunnistettu keinoksi välittää opiskelijoille yrittäjyysmyönteistä ajattelua, kehittää opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja yrittäjämäistä käyttäytymistä sekä lisätä tietoisuutta yrittäjyydestä uravaihtoehtona (esim. Euroopan komissio 2003; 2011). Yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen edellytyksiä ruohonjuuritasolla ei ole kuitenkaan empiirisesti tarkasteltu juuri lainkaan Suomessa tai muissa maissa. Toistaiseksi valtaosa yrittäjyyskasvatukseen liittyvästä yrittäjyyden alan tutkimuskirjallisuudesta on keskittynyt yrittäjyyskasvatuksen kohderyhmiin, tavoitteisiin, sisältöihin, didaktiikkaan ja arviointiin (Fayolle 2013, 695–697). Tämä kirjallisuus ei huomioi yrittäjyyskasvatuksen legitimoinnin ongelmallisuutta. Tutkimuksemme pyrkii osaltaan täyttämään tätä aukkoa avaamalla näkökulmia yrittäjyyskasvatusta koskevien näkemyserojen ymmärtämiseen.

Tutkimuksessa tarkastelemme, miten koulutuspolitiikassa korostettu tarve edistää yrittäjyyskasvatusta yliopistossa on omaksuttu ruohonjuuritasolla. Kysymme, millaisia näkemyksiä yliopiston henkilökunnalla on yrittäjyyskasvatuksen edellytyksistä yliopistossa, ja onko näkemyksissä eroa tiedekuntien välillä. Yrittäjyyskasvatuksen edellytyksillä viittaamme yrittäjyyskasvatuskirjallisuudessa tunnistettuihin yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen ehtoihin, joista keskitymme kolmeen keskeiseen: yrittäjyyteen kannustavaan ilmapiiriin, yrittäjyyden opettamisen koettuun luontevuuteen sekä yhteistyösuhteiden luontevuuteen yliopiston ulkopuolisiin toimijoihin.

Tutkimus toteutettiin Itä-Suomen yliopistossa kvantitatiivisena tutkimuksena, joka suunnattiin yliopiston opiskelijoille ja henkilökunnalle. Tämä tutkimus keskittyy yliopiston tutkimus- ja opetushenkilökunnan (n=282) näkemysten tarkasteluun. Yliopiston henkilökunnan näkemyksiä yrittäjyyskasvatuksen edellytyksistä tarkasteltiin sekä deskriptiivisten jakaumien että multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin (MLRA) avulla.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että yrittäjyyskasvatus ei ole saavuttanut vakaata asemaa yliopistossa. Tutkimuksen perusteella voidaan myös sanoa, että yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen edellytykset nähdään varsin eri tavoin yliopiston eri tiedekunnissa. Yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta käytävässä keskustelussa tulisikin huomioida yliopiston sisäinen heterogeenisyys sekä toisistaan poikkeavat käsitykset ja näkökulmat.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yliopisto, henkilökunta

DRAMA AS A LEARNING METHOD TO DEVELOP INNOVATION COMPETENCE

Maija Suonpää & Johanna Vuori, Haaga-Helia University of Applied Sciences

Abstract

An innovation process requires creativity, curiosity and tolerance for ambiguity and change. Many universities of applied sciences (UASs) offer innovation courses of various kinds. It is important for economy to have a steady flow of graduates with innovation competence who renew existing businesses. It is believed that it is possible to develop students' innovation competence in the UAS context. Motivation for this research arises from the practical experience of writers who have experienced students to have difficulties to maintain positive attitudes needed in the development of innovation competence. Students are often influenced by many defense mechanisms which reduce students' creative problem solving capabilities.

A university context offers rather unattractive learning environment to develop students' innovation competence. The focus of learning is often knowledge transfer rather than the development of attitudes which play important roles in an innovation process. A traditional classroom setting and scheduled learning activities create a learning environment which does not reflect working life learning practices. However, in recent years many UASs have made progress in their pedagogical approaches toward more student-centered learning.

Drama as a learning approach has been used in e.g. marketing and sales education. It is based on active and experimental learning approach. Drama supports students to use their imagination to create a world where they can learn from (Kettula & Clarkeburn, 2013). Drama has more artistic elements whereas role-plays resemble more real-life practices. There are some critical voices toward drama as a learning approach. In marketing education the learning of complex concepts can lead to superficial learning. (Brennan, 2014.) In addition, drama may not always suit for all learners. Shy students may find drama intimidating. Teachers who use drama as a learning approach need to make sure to create a learning environment where each student feels safe.

The research questions of this study are 1) the student perceptions of innovation competencies development experiences, 2) the achievement of the learning outcomes related to the innovation process, 3) the student perceptions of drama as a learning method a marketing course, 4) the students' and course instructor's feelings of drama activities. The data will be collected in the fall of 2015 from two bachelor level business student courses (estimate 60 students). The data collection methods are students' self-evaluation of innovation competencies using the modified Incode Barometer (Watts, Garcia-Barbonell, & Aznar-Mas, 2013) before and after the course, teacher's evaluation of the innovation competencies with Incode Barometer after the course, three teacher interviews, and a student survey on the perceptions of the educational drama method including both Likert scale and open questions.

Keywords: educational drama, innovation, competency

”OPPIKOHAN TÄS NYT SIIS MITÄ” – OPETTAJAIDENTITEETIN RAKENTUMISEEN LIITTYVÄT TUNTEET YRITTÄVYYS- PAINOTTEISESSA AMMATILISESSA OPETTAJANKOULUTUKSESSA

Annukka Tapani, Harri Kukkonen & Heidi Lehtonen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Artikkeli jatkaa Tampereen ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajankoulutuksen identiteettitutkimusten sarjaa, jossa aiemmin on tarkasteltu identiteetin rakentumisen aineksia ammatillisessa opettajankoulutusryhmässä, osallistavaa pedagogiikkaa ja identiteettityön kriittisiä kohtia, kynnyskäsitteitä identiteettityön virittäjänä sekä ryhmäopettajan kokemuksia riskipedagogiikan toteuttajana. Tutkimuksessa tarkastellaan neljän opettajaksi valmistuneen tai valmistumassa olevan kasvupolkuja tarinoiden avulla heidän ammatillisen opettajankoulutuksensa aikana. Tutkimuksen institutionaalisenä kontekstina on ammatillinen opettajankoulutus, jossa 60 opintopisteen laajuisen koulutuksen aikana opettajaksi opiskelevat hankkivat pedagogisen pätevyyden pääsääntöisesti ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajiksi. Koulutukseen sisältyy kasvatustieteellisiä perusopintoja, ammattipedagogisia opintoja, opetusharjoittelua sekä valinnaisia pedagogisia opintoja. (TAOKK OPS 2013.)

Toiminnallisen kontekstin tutkimukselle muodostaa osallistava pedagogiikka, jossa keskeistä on opiskelijan oman osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, vertaisryhmien merkitys, opiskelijan omat tavoitteet, oppimisen kaikkiallisuus sekä reflektio ja jatkuva arviointi. Osallistava pedagogiikka käsittää reflektiivisen, tutkivan, kehittävän ja yrittäjämäisen toimintaotteen. Kokemuksellinen konteksti muodostuu tunteista osana oppimista. Aineiston keruumenetelmänä oli teemahaastattelu, jossa teoriasidonnaisen sisällönanalyysin avulla muodostettiin tyyppitarinat (Tuomi ja Sarajärvi 2002), joissa haastateltavat kertoivat koulutuksen aloittamisesta, tärkeimmistä oppimis- ja tunnekokemuksista opintojen aikana sekä muutoksesta omassa ajattelussa ja toiminnassa. Tarinoista identifioitiin merkityksellisiä *kokemuksia*, opintojen aikaisia *”tekemisiä”*, erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin *kuulumisia* ja *tulemisia* uudenlaisen yhteisön jäseneksi tai uudenlaisen identiteetin omaavaksi sekä niiden herättämiä tunteita. Tuloksia peilattiin Wengerin (1998) sosiaalisen oppimisen teoriaan. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että oppimisen ja opettajaksi kasvun prosessiin liittyy kognitiivisten oppimistekojen ohella kuulumisen tunteen tärkeyttä, ristiriitoja ja niiden käsittelyä, häilymistä vanhan ja uuden identiteetin välillä, epävarmuutta, konfliktejakin. Yllättäviä, tunteita ja epävarmuutta herättäviä tilanteita, joita opettajat joutuvat kohtaamaan omassa arjessaan. Opettajaksi kasvun ohjaamisen tulisikin kohdistua kognitiivisen prosessien ohella yllättävien tilanteiden herättämien tunteiden käsittelyyn ja niiden huomioimiseen ja merkitykseen osana opettajan tehtäviä ja toimintaa.

Avainsanat: ammatillinen opettajankoulutus, sosiaalisen oppimisen teoria, tunteet, identiteetti, yrittäjyyskasvatus

AN ETHNOGRAPHIC EXPLORATION OF THE GOOGLE SUMMER OF CODE: FOLLOWING SIX STUDENTS CONTRIBUTING TO THE OPENSTACK OPEN-SOURCE COMMUNITY

Teixeira, Jose, University of Turku

Research Paper

Abstract

University-Industry partnerships take many forms. Universities educate both employees and entrepreneurs; Industry demand steers educational and applied-research programs; academics and industry professionals recurrently collaborate within public-funded research projects. More recently, universities often incubate young knowledge-intensive firms and also transfer intellectual property rights to industrial partners.

In this research, we explore 'Google Summer of Code', a peculiar university-industry global program, led by the Google high-tech giant, that offers university students stipends to write code for various open source software projects. Since 2005 more than 8500 university students and 8300 mentors (most often affiliated with universities or research institutes) work during the summer with open source, free software, and technology-related groups for a period of three months.

Through 'Google Summer of Code', accepted student applicants are paired with their mentors to contribute with software-development efforts to selected open-source projects, thus gaining exposure to real-world software development scenarios and the opportunity for employment in areas related to their academic pursuits. More interestingly, student's contributions to the open-source community do not only benefit the selected open-source projects but become publicly available under an open-source license that allows anyone to run, study, modify and distribute the student's contributed software (i.e., the source code is created and released for the use and benefit of all).

In this exploratory case study, we aim at increasing the practical and theoretical understanding of this novel and peculiar program by following longitudinally six students selected in 2014 to contribute to the OpenStack project (an open-source cloud computing infrastructure for big-data). We base our investigation in public and natural occurring on-line data: exploiting both qualitative textual data (websites, blogs, an mail-list and an IRC channel); and more quantitative objective data retrieved from the OpenStack software repository (i.e. the system orchestrating software development contributions that is publicly available for open-source projects).

On top of multi-disciplinary knowledge in Open-Source Software, we took a multi-method approach combining Netnography, Mining Software Repositories, Social Network Analysis and simple counts in a quest to make sense of digital trace data provoked by six students that

contributed to a high-networked open-source project with support from the Google program in 2014-2015.

We provide a rich description, complemented simple counts and social network visualizations, unveiling a mesh of individuals and organizations that structured the journey of six students within a unique form of University-Industry partnership emphasizing openness. Preliminary findings point out the unique global nature of the program which enables participating organizations to identify and capture topnotch programmers which are remote and hard to procure. We call for future research to examine the implications of such unique program to the body of theoretical knowledge in educational, organizational and entrepreneurship studies.

Keywords: University-Industry Partnerships, Free-Software, Open-Source, Entrepreneurship, Community Studies, Netnography, Google Summer of Code, Digital Ecosystems, OpenStack.

PERHEKASVATUKSESTA PERHEYRITTÄJYYTEEN

Minna Tunkkari-Eskelinen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Perheyritystutkimuksissa tarkastellaan usein yrityksen jatkamisen aihealueita ja sivutaan jatkajan henkilökohtaista uravalintaa. Kentän ongelmatiikkaa kuvastaa se, asemoidaanko perheyrityksille jatkajaa perheen sisältä, perheen ulkopuolelta tai jatkaako yritystä ylipäättään kukaan. Harvemmin on tutkittu sitä mistä johtuu että jotkut jatkavat perheen jälkipolvesta yritystä ja toiset eivät ryhdy jatkajiksi. Tässä tutkimuksessa aihepiiriä lähennetään esiolettamalla, että yrittäjäperheen vanhempien kasvatustyyllillä on merkitystä perheyrityksen jatkamiseen. Tutkimuksessa käytettiin kasvatopsykologi Diana Baumrindin teoreettista viitekehystä kuvaamaan kasvatustyyliä. Tutkimuskysymystä *"Millainen kasvatustyyli on ominaista perheyrityksen jatkajan saamana kasvatuksena"* selvittämään on valittu laadullinen aineisto, joka on kerätty yksilohaastatteluin. Tutkimus perustuu kolmen (3) perheyrityksen tapauksiin, joissa on käyty haastattelemassa perheen kaikki osapuolet; vanhemmat, positiivisen jatkajapäätöksen tehneet ja liiketoiminnan ulkopuoliseksi päätyneet perheenjäsenet. Haastatteluaineisto osoittaa, että yrittäjäperheessä jälkikasvua kohdellaan eri tavoin riippuen heidän syntymäjärjestyksestä. Vanhempien kasvatustyyli oli autoritääriin (tiukasti asetetut rajat ja niiden ylittämistä annetut rangaistukset) vanhimpien sisarusten kohteluna. Keskimäinen tai nuorempi sisarus tai sisarukset päätyivät jatkamaan perheyritystä. Vanhemmat lähestyivät heitä auktoritatiivisena vanhempana käyttäen aktiiviseen vuorovaikutukseen perustuvaa kasvatustyyliä, minkä tehtävänä oli tukea lapsen kasvamista vastuulliseksi ja itsenäiseksi. Baumrindin teorian kolmas eli salliva kasvatustyyli näyttäytyi erityisesti sisarusparven nuorinta lähestyttäessä. Lisäksi tutkimuksessa selvisi, että perheyrityksen vetovastuuseen siirtyvä tai jatkajapäätöksen tekivät herkemmin ne sisarukset, jotka tunnistivat omaavansa ammatillista osaamista. Tässä tarkasteltuja tapauksia yhdisti matkailualan liiketoiminta, joka oli syntynyt aiemmin sivuelinkeinona toteutetusta tai varsin pienimuotoisesta liiketoiminnasta. Tapauksien tulokset antavat ainoastaan suuntaa sille voiko yrittäjävanhempien kasvatustyyllillä olla merkitystä yrityksen jatkamispäätöksen yhteydessä. Tutkimuksen luotettavuustarkastelussa painopiste on siinä voidaanko vanhempien kasvatustyyliä tutkia retrospektiivisesti jatkajien aikuisiän haastatteluin ja jo tehtyjen urapäätösten seurauksena. Aineisto on asianomaisten autenttiseen kokemukseen perustuvaa, mutta kokemuksen tulkitseminen myöhemmällä iällä ei välttämättä paljasta kaikkien asioiden puolia. Tämän tutkimuksen jälkeen suositellaan tehtäväksi kvantitatiivista tarkastelua useamman yrittäjäperheen kasvatustyylien yhteydestä yrityksen vetäjän jatkajapäätökseen. Tämä tutkimus antaa suuntaa sille, voidaanko yrittäjäperheessä tehdä tavoitteellista kasvatustyötä yrityksen jatkuvuuden takaamiseksi saman perheen piirissä. Tiedostettu ja tavoitteistettu kasvupolku kohti johtamisen sekä omistamisen vastuuta on ihanteellinen malli yritysten ja perinteiden jatkuvuudelle.

Avainsanat: perheyritystä, yrittäjäperhe, kasvatustyyli

YRITTÄJYYDEN ESTEISTÄ INNOSTMISEN POLUILLE AMMAATIKORKEAKOULUYMPÄRISTÖSSÄ; YRITTÄJYYDEN MYTTIKESTEISTÄ PALVELULUPAUKSIA

Minna Tunkkari-Eskelinen & Aino Lepänjuuri, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tutkimuspaperi

Abstrakti

Yrittäjyyden edistämiseen kiinnitetään huomiota niin valtakunnallisissa kuin aluetason strategioissa ja kehittämissuunnitelmissa. Yrittäjämäisen ajattelun ja toiminnan tukeminen sekä yrittäjyyden edistäminen nähdään tärkeänä oppilaitoksissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) strategiassa yrittäjyys on keskeinen tavoite. Sen visiona on olla Suomen yrittäjyyslähde ammattikorkeakoulu. *Miten henkilöstö näkee yrittäjyyden ja sen esteet omassa työssään?* Tämän kartoittamiseksi jokaisessa JAMK:n neljässä yksikössä pidettiin syksyn 2014 aikana 'yrittäjyyden myyttikestit' henkilöstökokousten yhteydessä kustakin yksiköstä tähän tehtävään nimettyjen johtamana. Ryhmäkeskusteluihin osallistui yhteensä 130 henkilöstön jäsentä, mikä vastaa neljännessä oppilaitoksen henkilökunnasta. Kaikki henkilöstön käsitykset huomioitiin keräämällä ne nimettöminä ja kohdistamatta niitä osallisen taustatekijöihin. Aineistoa kerätessä pyydettiin nimeämään esteitä yrittäjyydelle ja ehdottamaan ratkaisuja yrittäjyyden edistämiseksi osana omaa arjen työtä. Kirjallisena tallennettu aineisto luokiteltiin usein toistuvien asioiden ohjautuessa pääkategorioiksi, joita olivat 1) strategiataso, 2) tiedon puute, 3) asenne ja toimintakulttuuri, 4) organisaation rakenteet ja 5) yksilökohtaiset resurssit. Yksikkökohtaisia eroja ilmeni erityisesti yrittäjyyden määrittämisessä – samalla tavoin kuin tieteellinen kirjallisuuskään ei ole päätynyt yhdenmukaiseen näkemykseen. Kunkin yksikön oma historia nousi ilmeisen tärkeäksi tekijäksi. Yhteinen ymmärrys puuttui selkeästi. Kuitenkin kaikki muotoilivat jonkin yrittäjyyden edistämisen palvelulupauksen oman työnsä johtolangaksi tai vertaisen työn tukemiseksi. Palvelulupaukset olivat kaiken kaikkiaan positiivishenkisiä.

Kysymys onkin nyt siinä, pitääkö koko henkilöstön ymmärtää yrittäjyys samalla tavoin? Yrittäjyyden tulkintaa tarvitaan strategian jalkauttamisessa silloin kun se on olennainen osa oppilaitoksen visiota. Edelleen pohdittavaksi jää kysymys siitä, koskeeko yrittäjyydestä innostuminen ja voimauttaminen koko oppilaitoshenkilöstöä vai riittääkö sen edistäminen niiden tehtäväksi, jotka sen kokee luonnollisena osana omaa työtään. Yrittäjyys ei ole nykyään välttämättä putki, jota pitkin työuraa luodaan, vaan se voi olla tietty vaihe elämässä. Selvitysten mukaan korkeakoulutetuille on tyypillistä, että yritys perustetaan suhteellisen pitkän palkkatyön jatkumoksi. Kaikille yhteinen kysymys lienee kuitenkin se, millaisten koulutuksellisten rakenteiden sekä opetus- ja ohjausmenetelmien kautta tuetaan niin sisäisiä, ulkoisia kuin omaehtoisia yrittäjyysvalmiuksia korkea-asteella. JAMKissa on tehty erilaisia toimenpiteitä, joiden vaikuttavuutta tulisi tarkastella seuraavaksi.

Avainsanat: yrittäjyyskäsitteet, pedagogiikka, korkea-aste

YRITTÄJYYSPOLUT JAMK:SSA; AMK- JA YAMK-TUTKINTORAKENTEISSA ON TILA OMALLE YRITTÄJYYDELLE

Minna Tunkkari-Eskelinen ja Juha Hautanen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Case

Abstrakti

Arenen ja Suomen Yrittäjien tekemien suositusten mukaisesti ”Korkeakoululla tulee olla valmiudet ja toimintamallit, joiden avulla opiskelija voi opinnoissaan kehittää ja viedä omaa liikeideaansa eteenpäin. Yrittäjyyspolut tukevat opiskelijoiden erilaisia tarpeita.” Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) on vastannut haasteeseen monipuolisesti. Tässä case-sessiossa esitellään opetussuunnitelmatyön yhteydessä rakennettuja yrittäjyyspolkuja osana opiskelijan tutkinto-ohjelmaa ja oman yrittäjyyden edistämistä. Yrittäjyyspolut ovat tarjolla kaikille koulutusohjelmasta riippumatta. Yrittäjyyspolku alkaa kaikille amk-tutkintoon pakollisena kuuluvan Yrittäjyys ja Innovaatiot 3+2 op –opintojakson herättelemänä sekä erityisesti tutoropettajan kanssa käytävän HOPS-keskustelun vahvistamana. Sen jälkeen amk-tutkinnon yrittäjyyden polkuopinnoissa tarjolla on kuusi (6) toteutusta, joita opiskelija voi sisällyttää omaan tutkintoonsa.

Tarjonnassa on valinnaisuutta siten, että opiskelijan ei tarvitse välttämättä sitoutua pelkästään oman liikeidean kehittämiseen, vaan hän voi osallistua JAMK-Generatorin tarjoamiin projektiopintoihin ja osuuskuntayrittäjyyden kokeiluihin. Oman yritystoiminnan käynnistämiseksi hän saa käyttöönsä henkilökohtaisen valmentajan, monialaisen vertaisryhmän tuen ja alueen koko ekosysteemin verkostot. Samalla tavoin myös Yamk-tutkintoa tekevä on oikeutettu saamaan oppilaitoksen palvelut käyttöönsä. Hänen yrittäjyyspolun rakenne on vapaavalintaisina opintoina tarjottavat kolme viiden opintopisteen (5 op) laajuista EQF7-tasoista opintojaksoa, joissa opiskelija edistää omaa uutta tai uudelleen kehitettävää liikeidea aina jo perustetun yrityksen kasvustrategian luomisvaiheeseen. Yrittäjyyspolkua tuetaan joidenkin koulutusohjelmien muillakin opintojaksoilla, jolloin omaa liiketoimintaa voi edistää tehtävien muodossa. Opinnäytetyön voi aina tehdä oman liiketoiminnan tarpeisiin. Yhteistä amk- ja yamk-tutkinto-ohjelmien yrittäjyyspoluilla on Generatorin tarjoamat yrittäjyyttä edistävät tukitoimet, jotka ovat opiskelijan hyödynnettävissä vielä vuoden hänen valmistumisestaan. Yrittäjyyspolun onnistuneet toteutukset voisivat tehostaa myös alumnitoimintaa ja alueen työelämäyhteyksien hyödyntämistä korkeakoulun palveluliiketoimintana. Alumnyrittäjät tulevat olemaan voimavara korkeakouluopetukselle, joka tulee kohtaamaan haasteita juuri alueen yrittäjyyden edistämiseksi.

Avainsanat: yrittäjyyspolku, tutkintorakenne